Междинна оценка на Областна стратегия за развитие на област Враца 2014-2020г.

По Договор за изготвяне на:

1) Междинна оценка на Областна стратегия за развитие на област Враца 2014-2020 г.
2) Междинен доклад за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Враца 2014-2020 г.
3) Актуализиран документ за изпълнение на Областната стратегия за развитие на област Враца за периода до 2020 г.

Географика ООД

Юни 2018г.

Съдържание

Въведение *5*

1. Описание на методиката за оценяване и източниците на информация *7*

Подход и методология на работа *7*

Изходни данни и информация *9*

2. Оценка на общите условия за изпълнението на ОСР *11*

Промени в социално-икономическите тенденции *11*

Промени в политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво, включително по икономически сектори *15*

3. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОСР *18*

4. Оценка на степента на постигане на съответните цели на ОСР *33*

Подход за оценка *33*

Оценка на степента на постигане на целите, приоритетите и мерките *34*

5. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси *50*

6. Изводи и препоръки за изпълнението на документа *68*

Списък с фигури

Фигура 3.1 Разпределение на населението по общини за периода 2014-2017 г., Източник: НСИ 18
Фигура 3.2 Естествено движение на населението, Източник: НСИ 19
Фигура 3. 3 Механично движение на населението, Източник: НСИ 19
Фигура 3. 4 Изменение на доходите и средната годишна заплата, Източник: НСИ 20
Фигура 3. 5 Трудова заетост и безработица, Източник: НСИ 21
Фигура 3. 6 Заетост по сектори през 2016 г., Източник: НСИ 22
Фигура 3. 7 Брутна добавена стойност и Брутен вътрешен продукт за периода 2014-2016 г., Източник: НСИ 22
Фигура 3.8 БДС по икономически сектор към 2016 г. Източник: НСИ 23
Фигура 3.9 Баланс на земеделската земя; Източник: ОДЗ "Земеделие" гр. Враца 24
Фигура 3.10 Брой животни по видове; Източник: ОДЗ "Земеделие" гр. Враца 25
Фигура 3.11 Дълготрайни материални активи с екологично предназначение; Източник: НСИ 27
Фигура 3.12 Средногодишен брой посещения на 1 000 души: Източник: НСИ 29
Фигура 5. 1 Разпределение на финансовите ресурси по стратегически цели 52
Фигура 5. 2 Стратегическа цел 1 - разпределение на ресурсите по приоритети 53
Фигура 5. 3 Приоритет 1.1. - разпределение на ресурси по източници 54
Фигура 5. 4 Приоритет 1.2. - разпределение на ресурси по източници 54
Фигура 5. 5 Приоритет 1.3. - разпределение на ресурси по източници 55
Фигура 5. 6 Приоритет 1.4. - разпределение на ресурси по източници 56
Фигура 5. 7 Стратегическа цел 2 - разпределение на ресурсите по приоритети 57
Фигура 5. 8 Приоритет 2.1. - разпределение на ресурси по източници 58
Фигура 5. 9 Приоритет 2.1. - разпределение на ресурси по общини 58
Фигура 5. 10 Приоритет 2.2. - разпределение на ресурси по общини 59
Фигура 5. 11 Приоритет 2.2. - разпределение на ресурси по източници 59
Фигура 5. 12 Приоритет 2.3. - разпределение на ресурси по източници 60
Фигура 5. 13 Приоритет 2.4. - разпределение на ресурси по източници 61
Фигура 5. 14 Стратегическа цел 3 - разпределение на ресурсите по приоритети 62
Фигура 5. 15 Приоритет 3.1. - разпределение на ресурси по източници 63
Фигура 5. 16 Приоритет 3.2. - разпределение на ресурси по източници 64
Фигура 5. 17 Приоритет 3.3. - разпределение на ресурси по източници 65
Фигура 5. 18 Приоритет 3.4. - разпределение на ресурси по източници 65
Фигура 5. 19 Приоритет 3.5. - разпределение на ресурси по източници 66

Списък с таблици

Таблица 3.1 Динамика на инвестициите; Източник: НСИ 23

Таблица 4.1 Оценка на постигане на целите, приоритетите и мерките за развитие на ОСР 2014-2020 на област Враца 36

Списък със съкращения

АД – Акционерно дружество
БВП – Брутен вътрешен продукт
БДС – Брутна добавена стойност
ВЕИ – Възобновими енергийни източници
ВиК – Водоснабдяване и канализация
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие“
ЕООД – Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЗРР – Закон за регионалното развитие
ИКТ – Информационно- комуникационни технологии
ИПГВР – Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИПИ – Институт за пазарна икономика
ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение
ККР – Кадастрална карта и кадастрален регистър
МБАЛ – Многопрофилна болница за активно лечение
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗХ – Министерство на земеделието и храните
МИГ – Местна инициативна група
МО – Междинна оценка
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП – Малки и средни предприятия
НЕМ – Национална екологична мрежа
НП – Национална програма
НП ОСПОЗ – Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“
НСИ – Национален статистически институт
НЧ – Национално читалище
НУ – Начално училище
ОДЗ – Областна дирекция земеделие / Обединено детско заведение
ООД – Дружество с ограничена отговорност
ОП НОИР – Оперативна програма Наука и образование за интелигентен растеж
ОПР – Общински план за развитие
ОПРР – Оперативна програма Региони в растеж
ОП РЧР – Оперативна програма Развитие на човешките ресурси

ОСР – Областна стратегия за развитие

ОУ – Основно училище

ОУП – Общ устройствен план

ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионално развитите

ПРСР – Програма за развитие на селските райони

ПЧИ – Преки чуждестранни инвестиции

ПУП – Подробен устройствен план

ПУДООС – Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда

РИМ – Регионален исторически музей

СГН – Средногодишна норма

СМР – Строително монтажни работи

СОУ – Средно общообразователно училище

СЦ – Стратегическа цел

ТБО – Твърди битови отпадъци

ТИЦ – Туристически информационен център

ДГ – Детска градина

ФПЧ – Фини прахови частици

ЦГЧ – Централна градска част

ЦИП – Целенасочена инвестиционна програма

Въведение

Съгласно чл. 12 на Закона за регионалното развитие (ЗРР), Областната стратегия за развитие (ОСР) е документ за стратегическо планиране, който определя средносрочните цели и приоритети за развитие на територията на областта, както и стратегическите насоки за разработването на общинските планове за развитие.

Осъществяването на наблюдението и оценката на изпълнението на ОСР е изключително важна стъпка към подобряване и усъвършенстване на процеса на стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие и по-добрата работа на отговорните институции за провеждането на политиката за регионално развитие.

Междинната оценка (МО) на ОСР на област Враца за периода 2014-2020г. се изготвя съгласно нормативно заложеното изискване в чл. 33, ал. 1 от ЗРР за извършване на междинна оценка на всички документи за стратегическо планиране в средата на периода на изпълнение.

Междинната оценка е извършена от експертен екип, притежаващ нужната квалификация според Правилника за прилагане на ЗРР, и въз основа на сключен договор от 26.04.2018 г. между „Географика“ ООД и областна администрация Враца с предмет: „Изготвяне на Междинна оценка на Областна стратегия за развитие на област Враца 2014-2020 г., Междинен доклад за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Враца 2014-2020 г. и Актуализиран документ за изпълнение на Областната стратегия за развитие на област Враца за периода до 2020 г.“.

Основна цел на предмета на договора е изготвяне на независима и качествена междинна оценка на Областна стратегия за развитие на област Враца 2014-2020 г., междинен доклад за изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Враца 2014-2020 г. и получаване на точна информация за резултатите от изпълнението на документа.

Междинната оценка обхваща периода 2014-2017 г. и има следното съдържание:

1. Описание на методиката за оценяване и източниците на информация.

2. Оценка на общите условия за изпълнението на ОСР: промените в социално-икономическите тенденции, промените в политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво, включително по икономически сектори.

3. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОСР на база на последни налични данни.

4. Оценка на степента на постигане на съответните цели, на база определената методика за оценка.

5. Оценка на ефективността и ефикасността на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на ОСР.

6. Изводи и препоръки относно:

- необходимостта от промени по отношение на Стратегията за развитие на областта, които да се използват за актуализиране на ОСР за остатъка от периода до 2020 г;

- необходимите действия на административните структури и Областния съвет за развитие във връзка с по-нататъшното изпълнение на ОСР;

- подобряване на действията по прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнение на заложените в ОСР (2014-2020) цели и приоритети за развитие на област Враца

1. Описание на методиката за оценяване и източниците на информация

Подход и методология на работа

Изготвянето на Междинна оценка на Областната стратегия за развитие на област Враца за периода 2014-2020 г. изцяло ще се базира на принципите на системния подход и ще се ръководи от разбирането, че стратегията за развитие представлява инструмент за формулиране на общата политическа рамка на регионалното развитие в рамките на областта, който инструмент следва да извършва необходимото пространствено адресиране на проблемите на територията и възможните ефективни решения за тяхното преодоляване. Поетапният подход („Стъпка-по-стъпка") е класически и се препоръчва като основен в различните видове стратегически оценки, поради естеството на работа. Той като цяло изисква процесът на оценка да се съобрази максимално с естествения цикъл на разработване на стратегическия документ, който следва да бъде подложен на оценъчна процедура.

Методите, които ще бъдат използвани от експертния екип по време на извършване на междинната оценка, могат да бъдат разделени в две категории:

Методи за събиране и документиране на информация:

- Проучване на документи

Екипът извърши преглед на всички документи, свързани с прилагането на процеса на оценката – статистически данни, ИСУН за периода 2007-2013 и 2014-2020, стратегически и планови документи, годишни доклади и междинни оценки за изпълнение на общинските планове за развитие на общините в област Враца, доклади за изпълнение на ОСР и др.;

- Метод на статистическата групировка

Оценителният екип използва този метод при групиране и подготовка за анализ на финансираните проекти, подпомагащи изпълнението на стратегическите целите и приоритетните област на ОСР;

- Събиране на данни и информация за проекти по предварително подготвени таблици от всяка община в област Враца;
- Работни дискусии с представители на областна администрация Враца за постигане на по-точна оценка, базирана на реално изпълнени дейности и проекти.

Методи за анализ на събраната документация:

- Експертна оценка.

Оценката на изпълнението на ОСР е формално разделена между експертите по темите: „Техническа инфраструктура", „Опазване на околната среда", „Икономическо развитие и

туризъм", „Демография и пазар на труда", „Социални дейности, здравеопазване, образование, култура и спорт", „Административен капацитет и междурегионално сътрудничество". Експертите оформят свои становища, от които са изведени обобщени резултати от оценката;

- Качествен анализ.

Този метод е използван за изследване на качеството и степента на изпълнение на стратегическите цели и приоритетните области. По този начин се идентифицират нуждите от подобрения и/или корекции, на база на което Изпълнителят прави изводи и препоръки.

- Съдържателен анализ на документи – използвани са следните източници на информация:
  - Областна стратегия за развитие на област Враца за периода 2014-2020 г.;
  - Общински планове за развитие на общините в област Враца;
  - Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР на общините в област Враца, за които са налични;
  - Междинни оценка на ОПР на общини, за които са налични;
  - областни програми за секторно развитие;
  - доклади за изпълнението на годишните цели на Областна администрация Враца;
  - Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН) за периода 2014-2020.
  - НСИ.
  - И други.

На база на така описаните методи експертният екип по разработване на оценката, извърши процесът по междинна оценка в следните етапи:

- Подготвителен етап за събиране на емпирични данни от различни източници;
- Комуникация и допълване на събраната информация от общинските администрации в област Враца;
- Анализ на Областна стратегия за развитие на област Враца за периода 2014-2020 г., анализ на събраната емпирична информация чрез количествени методи, методите на сравнителния анализ и др.;
- Изготвяне и структуриране на доклада за междинна оценка;
- Представяне на резултатите на областна администрация Враца.

При изготвяне на настоящата междинна оценка на изпълнението на ОСР на област Враца са използвани следните изходни принципи:

- *реализъм* – формулираните стратегически цели и приоритети следва да са реалистични, което означава, че трябва да бъдат съобразени не само с наличния потенциал за

развитие, но и с фактори като институционална среда, тенденции в развитието на територията, ниво на подготовка на кадрите, финансова обезпеченост и редица други, които могат да изиграят ролята на задържащи фактори за ефективно усвояване на потенциала на общината и нейните сравнителни предимства;

- *устойчивост* – в плана не бива да се съдържат задачи и конкретни дейности, чието решаване има изолиран, оперативен и кампаниен характер, с краткосрочен и бързо „затихващ" във времето ефект върху изпълнението на формулираните цели в стратегията;
- *приемственост* – следва да има осигурена приемственост с действащия стратегически документи от по-горно ниво, както и с ОСР на област Враца от предния програмен период;
- *партньорство* – областната стратегия за развитие трябва да бъде резултат от съвместните усилия на всички заинтересовани страни – представители на държавните и общинските власти, на бизнеса, на държавните институции и на неправителствения сектор.

Изходни данни и информация

В процеса на изготвяне на Междинната оценка на ОСР на област Враца за периода 2014-2020 г. са необходими изходни данни и информация с цел максимална обективност и ефективност в работата. Като част от подготвителния етап на работа екипът проучи и систематизира изходна информация и данни за социално-икономическото развитие на област Враца. Екипът използва официални източници на информация като НСИ, ИПИ, РИОСВ Враца и др.

От официалната интернет страница на Областна администрация Враца екипът свали стратегически и планови документи за развитие, действащи в периода 2014-2017 г., както и налични отчети от изпълнението на конкретни документи. От интернет страниците на общините в обхвата на област Враца екипът свали общинските планове за развитие.

Екипът систематизира допълнително необходимите изходни данни и информация и изпрати писмо до ОА Враца за съдействие за получаването им от съответните институции източници на информация.

Експерти на „Географика" ООД извършиха интернет проучване относно проектите на територията на област Враца – изпълнени или в процес на изпълнение в периода 2014-2017 г. Информацията е систематизирана в таблица и отнесена към мерките за развитие на ОСР. В таблицата се проследява изпълнението на мерките според индикаторите за тяхното изпълнение, отчита се също и финансовото изпълнение на проектите. Представител на

Областна администрация Враца отнесе таблицата с проекти към вниманието на общинските администрации в област Враца, които провериха за изчерпателност и коректност представената им информация.

2. Оценка на общите условия за изпълнението на ОСР

Промени в социално-икономическите тенденции

По информация от Института за пазарна икономика в икономическото развитие на област Враца в сравнение с другите области в страната добро ниво показват сектори Данъци и такси и Администрация.

Усредненият размер на местните данъци и такси в общините от Врачанска област е сравнително нисък. През 2017 г. единствено община Козлодуй повишава размера на два от местните данъци (върху недвижимите имоти и върху придобиването на имущество), докато останалите общини продължават да поддържат ставките от 2016 г.

За пета поредна година през 2017 г. администрацията в областта оценява развитието на електронното управление и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ по-високо от средното за страната. Рейтингът за прозрачност на общините в областта нараства през 2017 г., но оценката на областта остава под средните стойности. В рамките на областта общините Козлодуй и Криводол отново получават най-високи оценки на прозрачността, а общините Борован и Хайредин – най-ниски.

И през 2016 г. Враца остава сред областите с най-нисък дял на територииите, покрити от кадастралната карта – 8,5% при 22,5% за страната. За първи път части от община Оряхово са включени в кадастъра, а при останалите общини няма развитие. Шест от общините в областта (общо десет) остават с 0% покритие на кадастъра.

Средно ниво на развитие е отчетено при сектор Доходи и условия на живот. Въпреки че Враца остава в горната половината на областите по брутен вътрешен продукт на човек от населението, тя е сред малкото области, в които той намалява през 2015 г. Пазарът на труда в областта показва обезпокоителни тенденции. Враца е и сред малкото области, в които заетостта намалява през 2016 г., като същевременно безработицата продължава да е двойно по-висока от средната за страната. Като сериозен проблем остава сравнително ниското качество на пътните настилки. Инвестиционната активност в областта е слаба, въпреки че усредненият размер на местните данъци и такси в общините от Врачанска област е сравнително нисък.

Пазарът на труда в областта показва обезпокоителни тенденции в сравнение с други области на страната. Икономическата активност намалява значително и е една от най-ниските в страната със стойност 57,9% при 68,7% за страната. Враца е и сред малкото области, в които заетостта намалява и през 2016 г. вече заема последното място с най-ниска заетост – 50% при 63% в страната. Същевременно безработицата в областта намалява, но това е не защото част от безработните са си намерили работа, а защото са станали икономически неактивни.

Обяснение за проблемите на пазара на труда може да се търси в образователната структура на работната сила. През 2016 г. делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование намалява до 19% при 28% за страната, а на това с основно и по-ниско образование се увеличава до 24% при 18% за страната.

Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба. Враца е сред областите с най-малко предприятия спрямо населението – през 2015 г. функционират 34 нефинансови предприятия на 1000 души от населението при 55 на 1000 души в страната.

Чуждите инвестиции пък намаляват и вече са над 6 пъти по-ниски в сравнение със средните стойности за страната спрямо населението – 503 евро/човек при 3250 евро/човек за страната с натрупване към края на 2015 г. Годишните инвестиции в ДМА също намаляват и още повече изостават от средните за страната.

Все пак областта се характеризира със сравнително добро усвояване на еврофондовете. Към 30 юни 2017 г. по оперативните програми в област Враца са изплатени над 238 млн. лв., или 1397 лв./човек от населението при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много са усвоените средства в общините Враца и Мездра, а най-малко – в Оряхово, Криводол и Козлодуй.

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е сходна с тази в страната. Разположението на област Враца в периферията на страната и липсата на магистрала, минаваща през нея, определят ниския дял на автомагистралите и първокласните пътища – 10,1% при 18,6% за страната. Като сериозен проблем остава и сравнително ниското качество на пътните настилки в областта. През 2016 г. 24,6% от пътищата са в добро състояние при 41,5% в страната. От значение за общината и областта са речното пристанище в град Оряхово и железопътната връзка Враца – Мездра, тъй като през гара Мездра се достигат столицата и Централна България.

Делът на домакинствата с достъп до интернет, както и делът на лицата, които го използват, нарастват през 2016 г.

В сферата на социалното развитие на област Враца (в сравнение с другите области в страната) Институтът за пазарна икономика отчита добро ниво на сектори здравеопазване, сигурност и правосъдие и околна среда.

За трета поредна година делът на здравноосигурените във Враца нараства през 2016 г. и тя отново е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица. Лекарите в областта остават по-малко от средните нива за страната спрямо населението и през 2016 г., особено що се отнася до специалистите. За първи път от последните шест години областта изостава по отношение на броя на леглата в местните болници – 4,9 на 1000 души от населението, но това

се дължи на общия за страната ръст на болничните легла. Преминалите за лечение болни също са относително малко спрямо населението.

За втора поредна година в областта има силно намаление на детската смъртност и коефициентът вече е значително по-нисък от средния за страната през 2016 г.

След Търговище Враца е областта с най-ниска натовареност на наказателните съдии в окръжния съд през 2016 г. Един съдия разглежда средно по 5,4 дела на месец, докато в страната броят на разглежданите дела достига 9,4 на месец. Сравнително ниската натовареност се отразява и на бързината на правораздаването. През 2016 г. 94% от делата приключват в 3-месечен срок (при 89% за страната), а висящите дела намаляват до 4% (при 8% за страната).

Враца е и сред областите с традиционно висока разкриваемост на престъпленията. През 2016 г. разкритите престъпления достигат 64% при 48% за страната. Същевременно обаче относителният брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността продължава да е по-висок – 14,0 на 1000 души от населението при 12,6 на 1000 души в страната.

Сравнително слабата урбанизация на областта предопределя и ниския дял на населението, живеещо в селища с канализация (55,9% при 75,5% за страната). Свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води също е ниска – 51,% при 62,3% за страната през 2015 г.

В същото време областта се характеризира с относително чист въздух и нисък обем на образуваните отпадъци. Вредните емисии на въглероден диоксид в атмосферата в областта са 111 т/кв.км или три пъти по-ниски от средните за страната стойности от 324 т/кв.км. Образуваните в областта битови отпадъци пък намаляват до 262 кг/човек годишно при 422 кг/човек годишно в страната.

Средно ниво на развитие има сектор образование. През 2016 г. Враца е областта с най-висок нетен коефициент на записване в V–VIII клас – 85,8% при 78,2% за страната. Делът на второгодниците намалява и вече е съизмерим със средните стойности за страната, но делът на отпадналите от основното и средното образование през 2015 г. се увеличава до над 4% при под 3% за страната.

Средният успех от матурите по БЕЛ на учениците в областта през 2017 г. се повишава и доближава средния за страната. Делът на слабите оценки за областта пък намалява до 8,6% при 8,0% за страната.

Студентите в двата филиала на висши учебни заведения в областта (Великотърновския и Медицинския университет) отново се увеличават и през 2016 г. броят им достига 1033 души.

Демографската картина в областта се влошава бързо вследствие на ниската раждаемост и високата степен на изселване. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст се увеличава,

но остава значително под средния за страната със стойност от –10,3‰ при –6,0‰ за страната. В същото време нетното изселване от областта спрямо населението нараства до –9,1‰, което поставя Враца сред областите с най-високо изселване заедно с Видин и Смолян.

Коефициентите на възрастова зависимост в областта също нарастват непрекъснато и през 2016 г. отношението на населението на възраст 65 и повече години към това до 14 години достига 176,5% при 147,1% за страната.

Област Враца продължава да е сред областите с най-нисък дял на градското население. През 2016 г. делът на хората, живеещи в градовете, е 58,2% при 73,3% за страната, което определя и близо двойно по-ниската гъстота на населението.

През 2016 г. интензитетът на културния живот в областта остава слаб според избраните индикатори. Сред областите, в които има киносалони, Враца е с най-ниска посещаемост на прожекциите – 57 посещения на 1000 души годишно, което е повече от 10 пъти под средната стойност от 778 на 1000 души за страната.

Посещенията в музеите в областта нарастват през 2016 г., но и те са в пъти по-ниски от тези в страната – 190 на 1000 души в област Враца при 734 на 1000 за страната.

Посещенията в театрите в областта намаляват до 184 на 1000 души при 322 на 1000 души в страната. Намаление отбелязва и интересът към местните библиотеки и посещенията спадат до 409 на 1000 души при 605 на 1000 души за страната.

Промени в политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво, включително по икономически сектори

Политиката на национално ниво в периода 2014-2017 г., която се отразява на развитието област Враца, се характеризира с приетата през 2015 г. от МРРБ Целенасочена инвестиционна програма в подкрепа на развитие на Северозападна България, Родопите, Странджа-Сакар, пограничните, планинските и полупланинските слаборазвити райони. Целенасочената инвестиционна програма (ЦИП) е фокусирана върху най-изостаналите в социално-икономическото си развитие и географски необлагодетелстваните територии. Негативните тенденции в социално-икономическото развитие са характерни за целия Северозападен район и на това основание в обхвата на ЦИП са включени петте области - Видин, Монтана, Враца, Плевен и Ловеч.

Основната цел на Целенасочената инвестиционна програма е преодоляване на икономическата изостаналост, привличане на инвестиции и повишаване на заетостта. ЦИП ще се реализира паралелно с оперативните програми, като дейностите ще създадат синергия с реализираните по програмите проекти и ще помогнат на районите и общините в тях по-ефективно да насочват инвестициите за развитието им.

Подпрограмата в подкрепа на развитието на Северозападна България е допълнителен финансов инструмент, който ще допринася за реализацията на действащия Регионален план за развитие на Северозападен район от ниво 2 (2014-2020).

Същността на подпрограмата е „селекция от проекти и проектни идеи на съществуващи планови документи, допълнена със свои ресурси и мерки за постигане на ясна цел – спиране на икономическата и демографска деградация на района". Обобщавайки наличните документи с наименование „инвестиционна програма", могат да се обособят 2 типа:

- Директни – списък от проекти с посочена индикативна стойност, източници на финансиране, срокове и отговорни изпълнители. Това са традиционните инвестиционни програми на общините;
- Индиректни – осигурен конкретен финансов ресурс с еднозначно разписан регламент за изразходването му. Конкретните проекти са резултат от изготвяне и оценка на проектни апликации. Типичен пример са оперативните програми.

Подпрограмата е комбинация от двата типа. Основното съдържание се формира от селектирани проекти, предложени от съставните общини и областните администрации. С малки изключения, предложените проекти присъстват във вече действащите планови документи – общински планове, ИПГВР, областни стратегии, РПР на СЗР.

В периода на оценка 2014-2017 г. значими промени в политиките за развитие на регионално ниво не се отчитат. Областна администрация Враца работи в посока осъществяване на заложените в ОСР цели и приоритети. Областна администрация Враца разработва и изпълнява секторни програми за развитие в различни области, като например социалните услуги, развитие на младежта, интегриране на ромите и др.

На регионално ниво в областта на развитие на конкурентна икономика са реализирани проекти за технологично обновление на МСП и повишаване капацитета на МСП. Голяма част от предприятията са инвестирали в подобряване на производствения капацитет, въвеждане на енергоефективно технологично оборудване, увеличаване на износа, модернизация и подобряване на условията за труд, както и внедряване на иновативни продукти и услуги. Също така в областта са осъществявани дейности за подкрепа за развитие на нови и разнообразяване на съществуващите туристически продукти и пакети, както и за развитие на природни, културни и исторически атракции. От съществено значение е и проектът за промотиране на регионален туристически продукт Враца – Мездра – Роман.

Преобладаващата част от икономическите дейности, работната сила и обектите на социалната и техническата инфраструктура са концентрирани в четирите най-големи общини на областта – Враца, Козлодуй, Бяла Слатина и Мездра. Към тези общини са ориентирани и основната част от инвестициите. Услугите са водещ сектор за област Враца, който създава 43% от БДС. Преработващата промишленост заема водещо място в структурата на икономиката на областта. На лице е тенденция за увеличаване на броя на земеделските стопанства и на обема на произведената продукция.

В посока съхранение и развитие на човешкия капитал на общините в областта с фокус върху младите хора, хората в третата възраст и уязвимите социални групи са осъществени дейности предимно за деинституционализация и развитие на услуги в общността с цел преодоляване на социалното изключване и изолация. Броят на извършените услуги в общността за деца, самотни майки и възрастни хора с различни увреждания и уязвими групи е над 30. В областта са осъществени множество проекти за активиране, ориентиране, обучение и заетост, както и за повишаване на квалификацията на работещите в областната и общинските администрации.

Редица дейности са предприети за подобряване и развитие на териториалната устойчивост и свързаност на общините в областта, като напр. рехабилитация и реконструкция на общинската пътна мрежа, както и по рехабилитация и реконструкция пътища III и IV клас и уличната мрежа. Изпълнени са проекти за подобряване на качеството на предоставяните услуги за водоснабдяване, отвеждане и пречистване на отпадъчните води и повишаване качеството на живот на населението в областта, включително Интегриран проект за воден

цикъл на градовете Враца, Бяла Слатина и Козлодуй. Тече изпълнението и на над 40 проекта за подобряване на енергийната ефективност на обектите от публичната и частната инфраструктура, както и на многофамилните жилищни сгради. Осъществени са проекти за изграждане и довършване изграждането на канализационна система, включително изграждането на ПОСВ (в община Мездра). Реализирани са и множество проекти за изграждане на местна инфраструктура, обновяване на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство. Предприети са над 20 инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, укрепване на свлачища и речни брегове, включително и ремонт и възстановяване на съоръжения за превенция на рисковете от природни бедствия.

Важно регионално значение има и изграждането на инсталация за предварително третиране и инсталации за компостиране, в рамките на Регионалната система за управление на отпадъците в Регион Оряхово, включващ общините Борован, Бяла Слатина, Козлодуй, Мизия, Оряхово и Хайредин.

В икономиката на област Враца са водещи са секторите „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива", „Преработваща промишленост" и „Селско, горско и рибно стопанство". В рамките на областта, община Враца е най-атрактивната дестинация за ПЧИ, като около 95% от всички инвестиции в областта се насочват именно към нея. Основната част от ПЧИ в областта и в общината са в промишлеността. Другите сектори, привлекли значителни по размер чужди инвестиции, са търговията, ремонтните дейности и туризмът, както и селското, горското и рибното стопанство.

3. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОСР

Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОСР на област Враца за периода 2014-2017 г. е направена по ключови социално-икономически показатели. Проследени са социално-икономическите тенденции в развитието на областта и са анализирани показатели, по които е изготвен анализът в самия документ.

- ***Основни демографски показатели***

Демографските процеси в област Враца за периода 2014-2017 г. показват тенденция на намаляване на населението с 9 524 души. В началото на периода броят на населението е 175 169 души, докато през 2017 г. то наброява 165 645. Най-бързо намалява населението в общините Козлодуй (с 11.7%) и Мездра (с 11.3%). Най-многобройно е населението на община Враца - 65 185 души.

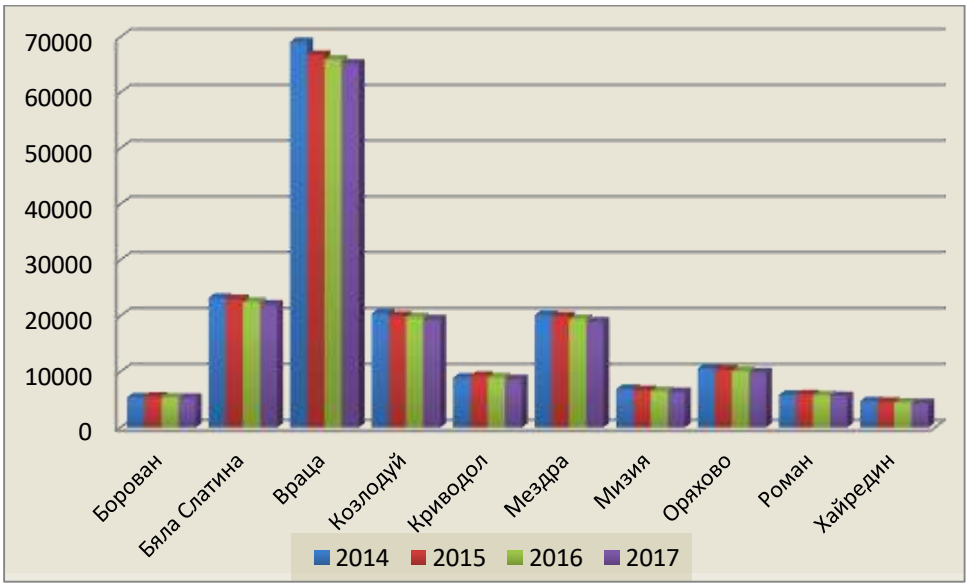

Фигура 3.1 Разпределение на населението по общини за периода 2014-2017 г., Източник: НСИ

При половата структура – броят на жените има лек превес над броя на мъжете. През 2017 г. съотношението между мъжете и жените в областта е 49.2% към 50.8%. По отношение на възрастовата структура се забелязва леко намаляване на населението в подтрудоспособна възраст и слабо покачване на хората в надтрудоспособна възраст. Най-голям дял от населението на област Враца съставлява възрастова група 45-49 години. Степента на урбанизация и делът на градското население не е висок – 58.5%.

За изследвания период (2014-2017 г.) се наблюдава намаляване на раждаемостта в областта с 0.6‰ и леко покачване на смъртността с 0.8‰. Поради по-големите нива на смъртност спрямо раждаемост в областта е налице отрицателен естествен прираст. За периода 2014-2017 г. се забелязва повишаване на стойностите на отрицателния естествен прираст с 1.4‰.

Фигура 3.2 Естествено движение на населението, Източник: НСИ

По отношение на механичния прираст за периода 2014-2017 г. се забелязва увеличаване, както на заселените (със 7.3‰), така и на изселените (със 6.2‰). Заради по-големия брой изселвания спрямо заселванията, механичният прираст се запазва отрицателен, като за 2017 г. стойността му е -6.3‰. Миграциите са продиктувани от икономически причини и засягат предимно хора в активна възраст.

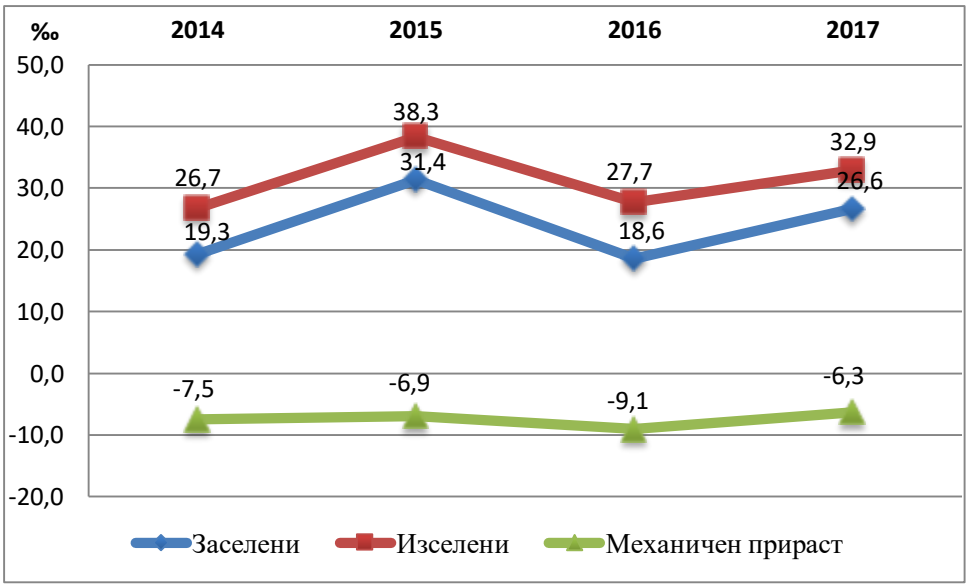

Фигура 3. 3 Механично движение на населението, Източник: НСИ

- ***Стойности на изменение на доходите, средна годишна заплата***

През периода 2014-2016 г. се забелязва леко покачване по отношение на доходите и средната годишна работна заплата в област Враца. През наблюдавания период се наблюдава ръст на доходите на лице от домакинството с 222 лв., а средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение е нараснала с 1127 лв.

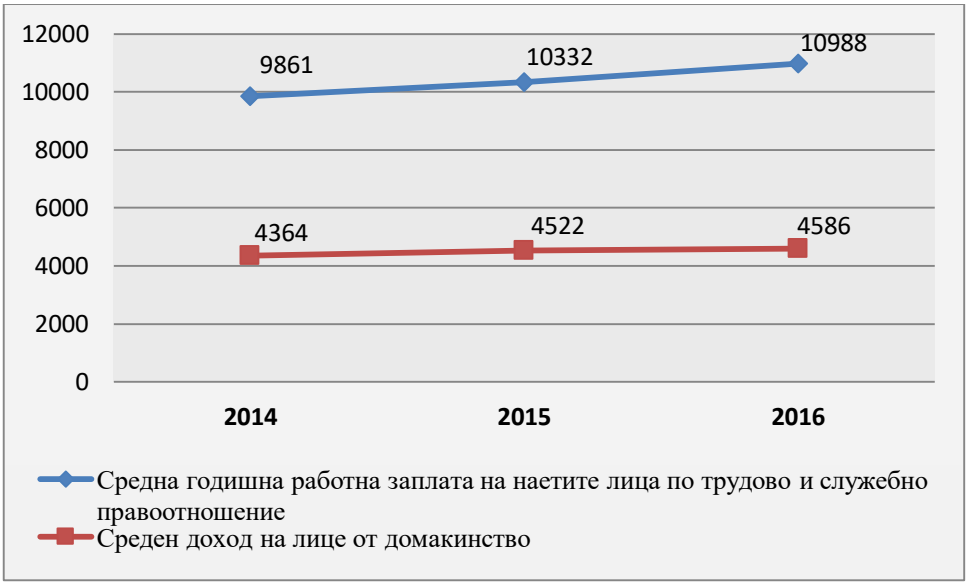

Фигура 3. 4 Изменение на доходите и средната годишна заплата, Източник: НСИ

- ***Трудова заетост и безработица, заети в индустрията, селското стопанство и услугите***

За периода 2014-2017 г. безработицата в област Враца е намаляла със 6.9% и достига 14% през 2017 г. Заетостта варира като общата тенденция е към увеличаване. През 2017 година коефициентът на заетост е 40.9% и бележи увеличение с 1.4% спрямо 2014 г.

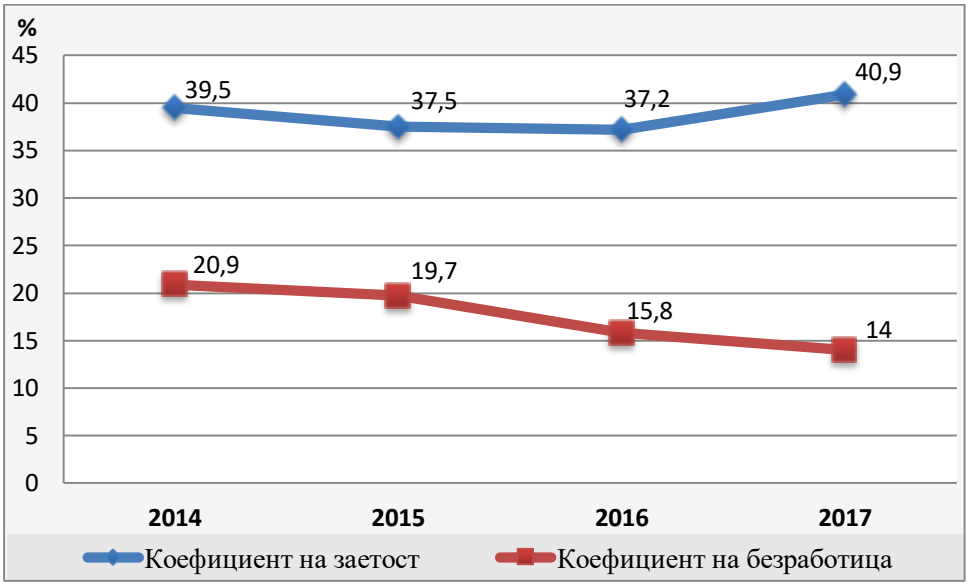

Фигура 3.5 Трудова заетост и безработица, Източник: НСИ

Преработващата промишленост заема водещо място като генератор на заетост и към 2016 година, въпреки, че абсолютният брой на наетите лица в сектора намалява за периода 2014-2016 г. Броят на заетите в сектора през 2016г. е 7 047 души, което съставлява 22% от заетите лица в областта. На второ място се нареждат заетите в сектор Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети – 4 644 души (15%). Голям е делът на заетите в Образованието – 11% и Хуманното здравеопазване и социална работа – 10%. Броят на заетите в Държавното управление също не е малък – 2 553 души (8%). Заетите в сектор Транспорт, складиране и пощи са 2 232 души, като делът на заетите се увеличава с 4.1% спрямо 2014 г. Селското, горско и рибно стопанство генерира малко над 5,59% от заетостта в региона, като леко увеличава дела си с 1.25% спрямо 2014 година. За периода 2014-2016 г. делът на заетите в строителството значително намалява - с 36.2%.

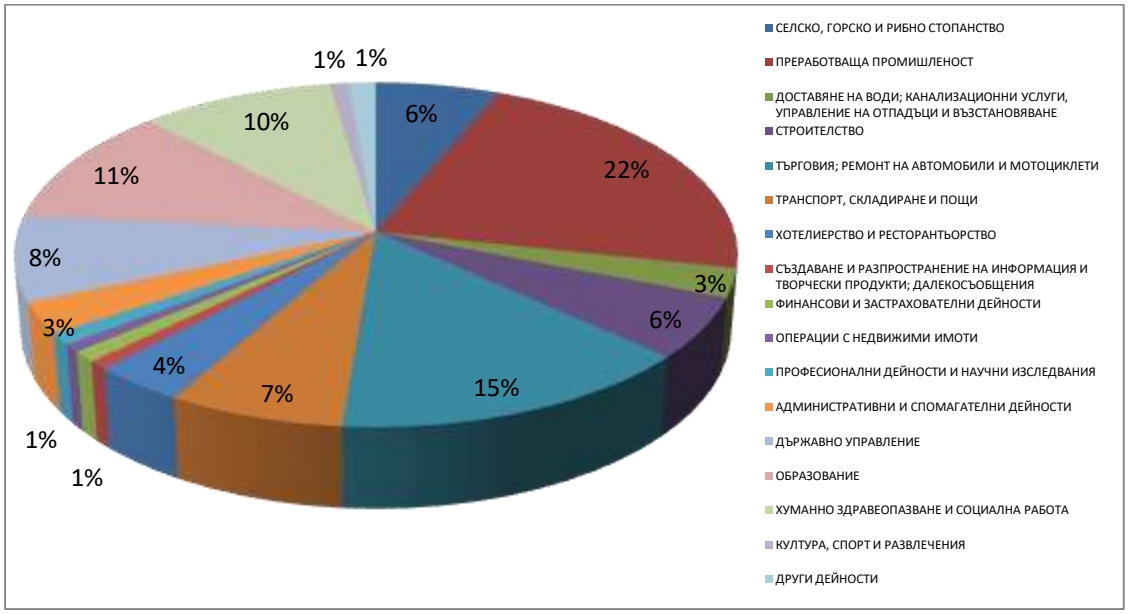

Фигура 3.6 Заетост по сектори през 2016 г., Източник: НСИ

- ***Изменение на брутния вътрешен продукт и брутната добавена стойност***

Основните макроикономически показатели не бележат значителни промени за периода 2014-2016 г. Забелязва се спад на БВП с 51 млн.лв. и БДС със 53 млн.лв. За сметка на това БВП на човек от населението в област Враца се увеличава с 59 млн. лв.

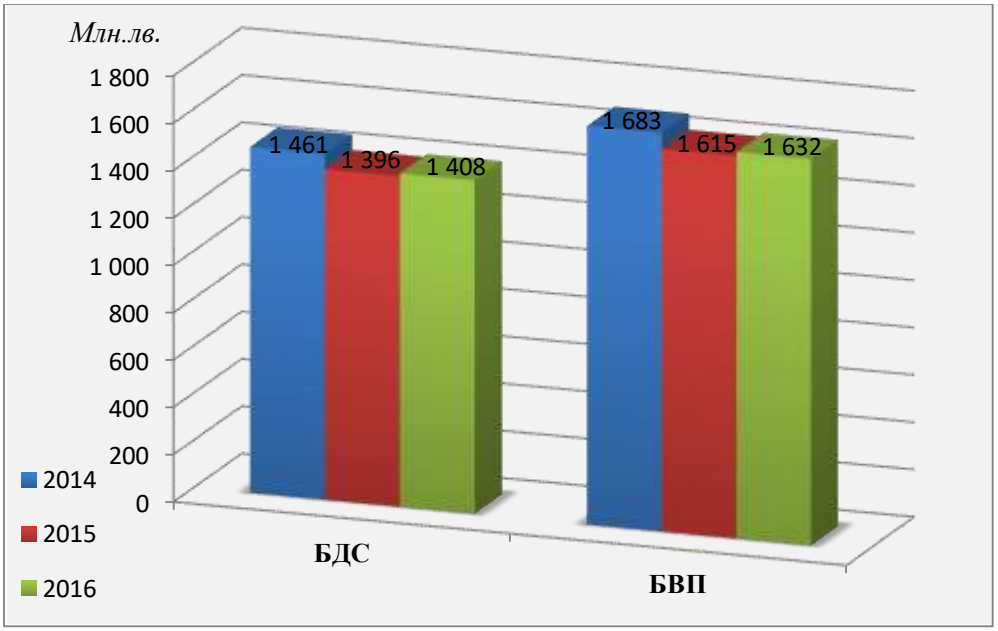

Фигура 3. 7 Брутна добавена стойност и Брутен вътрешен продукт за периода 2014-2016 г., Източник: НСИ

Чрез показателя Брутна добавена стойност (БДС) се измерва производителността на икономиката. Структурата на БДС показва, че Услугите са водещ сектор за областта, който

създава 43% от БДС в област Враца. За периода 2014-2016 г. единствено услугите показват покачване в абсолютната стойност на показателя, докато брутната добавена стойност от преработващата промишленост и селското стопанство намаляват.

Фигура 3.8 БДС по икономически сектор към 2016 г. Източник: НСИ

- ***Инвестиции – разходи за ДМА, разходи за развойна дейност, чуждестранни инвестиции***

За периода 2014-2016 г. се забелязва тенденция на намаляване на инвестиционната активност на предприятията в област Враца. Преките чуждестранни инвестиции са намалели със 61 150 хил. евро или 34.3%.

Разходите за придобиване на ДМА за същия период се увеличават със 78 693 хил.лв. или с 20.7%. Разходите за научноизследователска и развойна дейност показват положителна промяна като нарастват повече близо 3 пъти, достигайки 1 911 хил.лв. през 2016 г.

Таблица 3.1 Динамика на инвестициите; Източник: НСИ

	2014	**2015**	**2016**
Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12. (хил.евро)	138052.7	85676.3	76902.5
Разходи за придобиване на ДМА (хил.лв.)	380498	320229	301805
Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) (хил.лв.)	743	3795	1911

- ***Показатели на селското стопанство – обработваема земя, култури, животни, добиви и продуктивност***

Площта със селскостопанско предназначение в Северозападния район от ниво 2 представлява 21% от тази в страната, като в община Враца се намират близо 23% от нея. Обработваемата земя представлява 77.7%.

Селскостопанският фонд в област Враца за 2016 г. възлиза на 2 921 026 дка. В областта се отглеждат основно зърнено-житни и технически култури. За периода 2013-2017 г. се забелязва намаляване на засетите площи с основните зърнени култури – пшеница (с 5.6%), рапица (с 11.3%), царевица (с 5.7%) и ечемик (с 35.1%). Увеличават се само засетите площи със слънчоглед - с 19.3%. Добивите от декар обаче се увеличават за всички видове култури, като за периода 2013-2017 г., най-много нарастват добивите на пшеница и ечемик – съответно с 26.3% и 25.7%.

Структурата на използваемата земеделска земя по начин на трайно ползване в област Враца показва, че нивите заемат най-висок дял – 67.4%, следвани от мери и пасища – 24%, ливади – 5.9%, и трайни насаждения – 2.7%. Делът на нивите в структурата на използваните земеделски земи варира в отделните общини - от 45% за община Роман до 82,4% за община Криводол.

Фигура 3.9 Баланс на земеделската земя; Източник: ОДЗ „Земеделие" гр. Враца

По данни на Областна дирекция „Земеделие" Враца към 11.05.2018 г. в областта се отглеждат 10 058 крави, като броят им нараства от 2013 година насам. Освен крави, в областта се отглеждат и биволи, като броят им нараства трикратно спрямо 2013 година. В сектор животновъдство се наблюдават значителни изменения в структурата на отглежданите

животни, като се увеличава броят на отглежданите крави, биволи, овце и коне, птици, докато броят на отглежданите свине се свежда едва до 25 (от 340 през 2013). Западането на свиневъдството, обаче се случва успоредно с развитието на коневъдството в областта като от 52 животни през 2013, броят им достига до 1 034 през 2018 г.

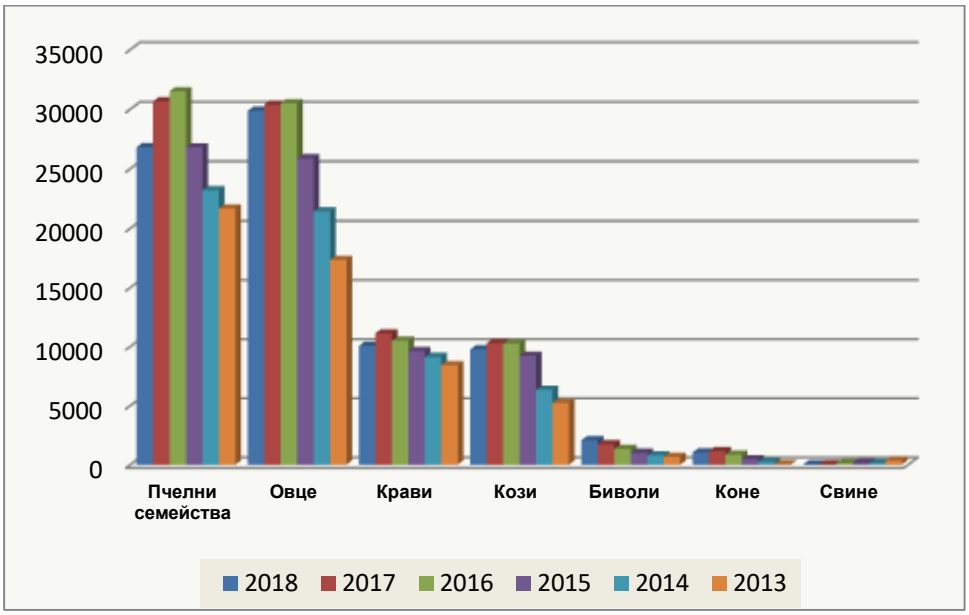

Фигура 3.10 Брой животни по видове, Източник: ОДЗ „Земеделие" гр. Враца

Според данните в последното официално преброяване на Министерство на земеделието и храните към 11.05.2018 г. в област Враца има 2118 стопанства, като се забелязва тенденцията за увеличаване на броя на земеделските стопанства от 2013 година насам. За този период броят им варира, като най-много са регистрирани през 2016 година – 2531 и най-малко през 2013 година – 2030 бр.

- ***Динамика на потреблението /нетни приходи от продажби/***

В структурата на потреблението в област Враца преобладават стоките от първа необходимост – храни и хранителни продукти. Най-голямо е потреблението на хляб и тестени изделия, месо, яйца, зеленчуци и плодове.

Броят на нефинансовите предприятия на 100 души от населението нараства от 25 през 2008 година на 34 през 2015 г. По окончателни данни за 2016 г. нефинансовите предприятия, осъществявали дейност в област Враца са 5 913. Броят им нараства с 1.2% в сравнение с 2015г. Най-голямо е увеличението в сектор „Транспорт, складиране и пощи" - 9.2 %, сектор „Добивна промишленост" -7.1%, и сектор „Култура,спорт и развлечения" -6.4%. Най-голям спад спрямо 2015 г. е регистриран в броя на стопанските субекти в сектор „Доставяне на

води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване" - 6.3%, сектор „Строителство" – 4.7 % и сектор „Хуманно здравеопазване и социална работа" - 1.4%.

Най-голям е броят на микропредприятията (до 9 заети), който нараства с 1.4% спрямо 2015 г. и достига 5 477 през 2016г. или 92.6% от общия брой. Малките предприятия (от 10 до 49 заети) са 349. Делът им в общия брой на нефинансовите предприятия е 5.9%. Броят на средните предприятия (от 50 до 249 заети) е 80 и нараства с 1.3% спрямо 2015г. Големите предприятия (с 250 заети) са 7 и делът им в общия брой остава -0.1%.

През 2016г. броят на нефинансовите предприятия, реализирали печалба, е 4 357, или 73.6 %, със загуба приключват 852, или 14.4% и с нулев резултат 704, или 11.9% от всички предприятия в областта. Рентабилността на продажбите на предприятията в областта е 5,6%, което е повече от средното за района (5,1%) и по-малко от средното за страната – 6,2%.

Произведената продукция в област Враца през 2016 г. възлиза на 2 087 206 хил. лв., което е с 27 935 хил.лв. повече в сравнение с 2014 г. Добавена стойност по факторни разходи 952 814 хил.лв. през 2016 г. като се забелязва покачване с 23 482 хил. лв. в сравнение с 2014 г.

- ***Състояние на околната среда***

Област Враца показва относително добро представяне по отношение на опазването на околната среда. Характеризира се с относително чист въздух и нисък обем на образуваните отпадъци. В същото време свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води и относителният дял на населението, живеещо в селища с канализация не са високи.

Атмосферен въздух

Качеството на атмосферния въздух в областта по общини по показателите O3, CO, SO2, NO, NO2, проследявани от РИОСВ – Враца в периода 2013 – 2017 година е добро. Превишаване на допустимите норми за периода се наблюдава единствено при $ФПЧ_{10}$.

Според Наредба №12 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве - 50 $\mu g/m^3$ не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на 1 календарна година. През 2016 г. АИС "ЖП Гара"- Враца е регистрирала концентрации над средноденонощната норма 78 дни, а през 2015г. броят на регистрираните наднормени концентрации е 88.

Според наредбата средногодишна норма (СГН) за опазване на човешкото здраве е 40 $\mu g/m^3$. Средногодишната концентрация на $ФПЧ_{10}$ в област Враца през 2016 г. е 37.67 $\mu g/m^3$.

В област Враца се наблюдава увеличение на емисиите на въглероден двуокис в атмосферата. През 2015 година, емисиите на въглероден двуокис възлизат на 110.8 тона вредни емисии/кв. км, което е с 19.4 тона повече от 2013 година.

Отпадъци

Образуваните битови отпадъци на глава от населението в област Враца за 2015 година те възлизат на 262 кг/човек/год. Забелязва се намаляване на обема на образуваните отпадъци, в сравнение с предходната година – с 27 кг/човек/год. по-малко от 2014 година. Към 2017 година цялото население на областта е обхванато в организирана система за събиране и транспортиране на битовите отпадъци. Броят на населените места с въведена система за събиране и транспортиране на БО е 122.

Делът на населението с достъп до канализацията, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води през 2016 година е 50.5 %, докато през 2014, този дял е едва 32.3%. Относителният дял на населението, свързано с обществена канализация без пречистване значително намалява от 23.3% през 2014 година до 5.1% през 2016 година. Делът на населението, свързано с обществена канализация през 2016 година остава непроменен - 55.6%.

За периода 2014-2016 г. се наблюдава покачване на разходите за опазване на околната среда. Дълготрайните материални активи с екологично предназначение също бележат ръст, възлизайки на 540 744 хил.лв. през 2016 г., което е с 133 845 хил.лв. повече в сравнение с 2014 година.

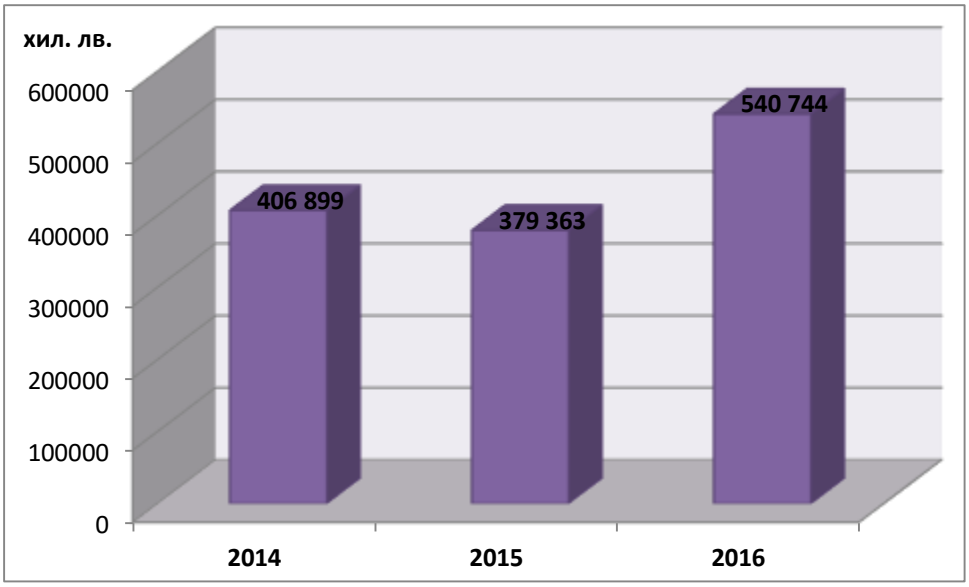

Фигура 3.11 Дълготрайни материални активи с екологично предназначение; Източник: НСИ

- ***Динамика на изменението на социални и културни дейности и граждански институции***

Образование

Мрежата от начални, основни, средни училища и гимназии в област Враца е добре развита. За периода от 2014 до 2017 година обаче училищата са намалели. Закрити са 4 училища – 1 общообразователно училище (в община Мездра), 1 професионална гимназия (в община Козлодуй) и 2 специални училища (в общините Враца и Роман). През учебната 2017/2018 г. на територията на област Враца функционират общо 70 училища - 58 общообразователни училища, 10 професионални гимназии, 1 спортно училище и 1 училище по изкуствата. Най-много училища са концентрирани в община Враца – 21, следвана от община Бяла Слатина – 12, общините Козлодуй и Мездра – с по 7.

Броят на учащите в общообразователните училища в област Враца намалява. През учебната 2017/2018 година техният брой е 14 651, което е с 1 787 души по-малко от учебната 2014/2015 година. За сметка на това се увеличава броят на учащите в професионалните училища – със 687 души. Забелязва се леко увеличение на коефициента на записване в V–VIII клас в област Враца през последните години. През 2016 г. достига 85.8%. Повишава се делът на отпадналите от основното и средното образование в областта.

Броят на учителите в общообразователните училища леко намалява. През учебната 2017/2018 година броят им е 1 225, което е с 24 по-малко от учебната 2014/2015 година. Качеството на образованието, ако се съди от резултатите на матурите, е малко по-ниско от това в повечето други области. Средният успех от матурите по български език и литература през 2017 година е 4,14.

На територията на област Враца функционират 2 висши учебни заведения – Филиал на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ - Велико Търново и Филиал „Проф. д-р Иван Митев” – Враца, който е основно структурно звено на Медицински университет – София. През учебната 2017/2018 година студентите в областта наброяват 942 души, което е с 91 души по-малко от предходната година, но със 168 повече от учебната 2014/2015 година. Броят на завършилите висше образование през 2017 година е 174 души, което е с 51 души повече от 2014 година.

Здравеопазване

Населението в област Враца е сравнително добре обезпечено с лекари. През 2016 г. на 1 лекар в област Враца се падат 262 пациенти. Броят на лекарите през 2016 г. е 644, като се забелязва намаление на медицинския персонал с 26 лекари за периода 2014-2016 г. През 2016 г. лекарите по дентална медицина наброяват 137, а медицинските специалисти по Здравни грижи – 1 180 като последните са с 57 по-малко в сравнение с 2014 г. Разпределението на медицинския персонал по общини е неравномерно. Броят на лекарите е най-голям в община Враца (399), а най-малък – в община Хайредин (2). Ако намалението на броя на лекари в област Враца се запази, това ще доведе до проблем с кадровата обезпеченост на населението с лекари, както и с достъпа до качествено здравеопазване в общините в областта.

Болничната помощ на територията на област Враца се осъществява от 13 лечебни заведения с 1332 легла. Въпреки че броят на заведенията не се е променил през последните години, броят на леглата е намалял със 20 за периода 2014-2016 г. Шест от лечебните заведения за болнична помощ са многопрофилни болници за активно лечение с 827 легла, а четири са специализирани болници с 295 легла. В областта има по един център за кожно-венерически заболявания и за психично здраве и един комплексен онкологичен център.

През 2016 г. на територията на областта има общо 42 заведения за извънболнична помощ, включващи 20 самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории, 19 медицински центрове, 1 диагностично-консултативен център,1 медико-дентален център и 1 дентален център. Лечебните заведения за извънболнична помощ през 2016 г. са с 4 повече от 2014 г. Те също са разпределени неравномерно – 27 в община Враца, 5 в община Козлодуй, 4 в община Бяла Слатина и по 3 в общините Мездра и Оряхово. Общините Криводол, Мизия, Роман и Хайредин не разполагат със заведения за извънболнична помощ.

През 2016 г. в област Враца на 1000 души от населението се падат 4.9 легла в МБАЛ. За периода 2014-2016 г. се наблюдава лек ръст на здравноосигурените лица – с 3.1%, като техния дял в края на периода е 91.7%. Броят на преминалите болни за лечение през МБАЛ също се увеличава. През 2016 година 219 болни са преминали за лечение през МБАЛ, което е с 28 души повече от 2014 година.

Култура

Културните дейности в област Враца се характеризират със сравнително нисък интензитет. Забелязва се спад на посещенията в театрите и библиотеките.

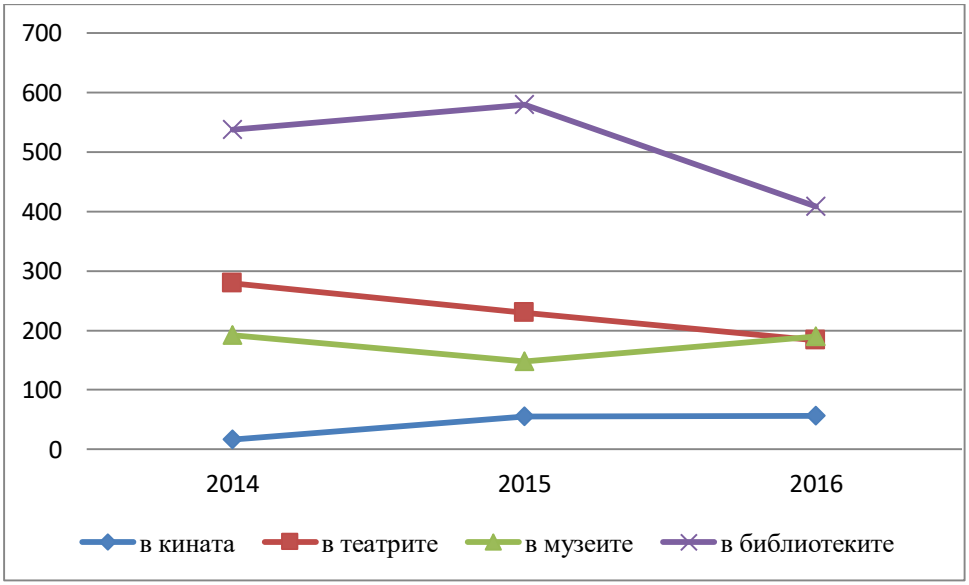

Фигура 3.12 Средногодишен брой посещения на 1 000 души: Източник: НСИ

За периода 2014-2016 г. се забелязва спад на интереса към театрите за сметка на посещенията в кината. Броят на прожектираните филми и техните зрители значително се увеличава. През 2016 година са прожектирани 115 филма, броят на прожекциите е 1 181, а на зрителите – 9 686. За сравнение през 2014 година броят на филмите е 57, на прожекциите – 390, а на зрителите – 3 107.

На територията на областта функционират 3 музея. Интересът към музеите остава почти непроменен, но персоналът в музеите намалява с от 40 души през 2014 година до 32 души през 2017 година. Забелязва се и намаляване на персонала в библиотеките. През 2017 година в тях работят 17 души, което е със 6 души по-малко от предходната година.

- ***измерими резултати от реализирани проекти за подобряване на техническата и екологична инфраструктура***

Въз основа на събраните и прегледани данни за подобряване на техническата и екологична инфраструктура в област Враца, може да се направи извод, че:

Реконструирани са части от ВиК мрежата в почти всички общини от област Враца (без Борован и Криводол). Към края на 2017 година делът на населението, свързано с обществено водоснабдяване в област Враца е 99.6%, а населението с режим на водоснабдяване е едва 0.1%.

Делът на населението с достъп до канализация към 31.12.2017 година е както следва :

- Община Враца – 80.68%;
- Община Криводол – 0.00%;
- Община Мездра – 46.75%;
- Община Роман – 17.34%;
- Община Бяла Слатина – 36.31%;
- Община Борован – 0.00%;
- Община Оряхово – 28.15%;
- Община Мизия – 0.00%;
- Община Козлодуй – 47.77%;
- Община Хайредин – 0.00%.

За периода 2014-2017 г. е изградена една пречиствателна станция за отпадъчни води – ПСОВ-Мездра.

Дейности по подобряване на общинската пътна мрежа са извършени в почти всички общини от област Враца. Реконструирани и ремонтирани са над 70 км от първокласната, второкласната и третокласната пътна мрежа. Новоизградени пътища на територията на област Враца – 7 км, обходния път на гр. Враца.

Стартира проект за „Рехабилитация на път III-1002 Враца – пещера Леденика от км 0+200 до км 17+608 с обща дължина 17,4 км и стойност на договора 13 664 574,92 лв. с ДДС.

За периода 2014-2017 г. в областта са реализирани над 20 инфраструктурни мерки и проекти за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и ерозията, укрепване на свлачища и речни брегове. Възстановени са и съоръжения за превенция на рисковете от природни бедствия.

- ***измерими резултати от реализирани проекти за подобряване на енергийната ефективност***

В област Враца са реализирани проекти за подобряване на енергийната ефективност в над 40 обекта от публичната и частната инфраструктура. Община Враца е извършила дейности по ключов проект Енергийно обновяване на общински сгради. Реализирани са и проекти за подобряване на енергийната ефективност и обновяване на многофамилни жилищни сгради. Постигнатият ефект от тези проекти е спестяване на горива, енергия и емисии.

Изводи:

Въз основа на анализа на тенденциите в социално-икономическото развитие на област Враца за периода 2014-2016 г., екипът на „Географика“ ООД направи следните изводи относно първоначалните резултати от изпълнението на ОСР:

При следните показатели се наблюдава положителна промяна в стойностите за наблюдавания период:

- общ положителен ръст по отношение на доходите и средната годишна работна заплата;
- лек спад на безработицата; заетостта варира като общата тенденция е на увеличение;
- брутната добавена стойност от преработващата промишленост и селското стопанство намаляват за сметка на сектора на услугите;
- увеличение на разходите за научноизследователска и развойна дейност;
- увеличение на площите със слънчоглед;
- увеличаване на добивите от декар за всички видове селскостопански култури;
- тенденцията за увеличаване на броя на земеделските стопанства;
- нарастване на броя на нефинансовите предприятия;
- сравнително висока рентабилност на продажбите на предприятията;
- увеличаване на произведената продукция в областта;
- сравнително добро качеството на атмосферния въздух;
- намаляване на обема на образуваните отпадъци;
- повишаване свързаността с пречиствателни станции в областта;

- намаляване на дела на населението, свързано с обществена канализация без пречистване;
- покачване на разходите за опазване на околната среда и дълготрайните материални активи с екологично предназначение;
- сравнително добре развита мрежа от начални, основни, средни училища и гимназии, необходима е преориентация в професионалното образование, съответстваща на потребностите на пазара на труда;
- положителна тенденция към увеличаване на броя на завършилите висше образование и броя на студентите в областта.

При следните показатели се наблюдава отрицателна промяна на стойностите:

- тенденция на намаляване на населението;
- влошаваща се възрастова структура на населението; намаляване на населението в подтрудоспособна възраст и слабо покачване на хората в надтрудоспособна възраст;
- намаляване на раждаемостта в областта и леко покачване на смъртността;
- отрицателен естествен прираст;
- механичният прираст се запазва отрицателен;
- спад на БВП и БДС;
- тенденция на намаляване на инвестиционната активност на предприятията в областта;
- намаляване на преките чуждестранни инвестиции;
- намаляване на засетите площи с основните зърнени култури (пшеница, ечемик, царевица и рапица);
- наблюдава се увеличение на емисиите на въглероден двуокис в атмосферата и превишаване на допустимите норми при ФПЧ10.
- броят на учащите и учителите в общообразователните училища намалява;
- делът на отпадналите от основното и средното образование леко се повишава;
- разпределението на медицинския персонал по общини е неравномерно;
- културният живот се характеризира със сравнително нисък интензитет.

4. Оценка на степента на постигане на съответните цели на ОСР

Подход за оценка

Критерии за оценка на изпълнението на стратегията са заложените в документа индикатори за резултат. Критериите за оценка дават възможност за изграждането на детайлна рамка, на чиято база да бъде следено постигането на очакваните резултати от мерките, приоритетите и стратегическите цели, за да бъде постигната визията на Областната стратегия за развитие на област Враца. Индикатори за резултат са заложени на ниво „мярка за развитие“. Екипът на „Географика“ ООД представи постигнатия напредък и степента на изпълнението на целите и приоритетите за развитие на областта през изтеклия период 2014-2017г. чрез реализираните проекти и дейности на Областна администрация Враца, администрациите на общините в рамките на областта и други организации (бизнес, земеделски стопани и др.) също на ниво „мярка за развитие”.

Като източници на информация са използвани предоставени от Областна администрация Враца и от общинските администрации в рамките на областта справки с изпълнени общински проекти за периода 2014-2017 г., годишни доклади за изпълнение на ОПР (където са налични), междинни оценки за изпълнение на ОПР (където са налични), други справки и доклади, ИСУН, публични бази данни.

В Приложение 1 към настоящата МО подробно е представено изпълнението на стратегическата рамка – стратегически цели, приоритети и мерки на ОСР на област Враца за периода 2014-2017г. Отразени са резултатите от наблюдението и оценката на изпълнението на общинските планове за развитие.

На база изпълнението на дейности и проекти по мерките за развитие в областната стратегия, екипът на „Географика“ ООД прави оценка на степента на постигане на целите на ОСР на област Враца за периода 2014-2017 г. в три нива – ниско, средно и високо ниво на изпълнение, като прилага следния оценъчен подход:

- За високо ниво на изпълнение екипът приема мярка, по която са реализирани или в процес на реализация повече от половината планирани индикатори;
- За средно ниво на изпълнение екипът приема мярка, по която са реализирани или в процес на реализация от един до половината от планираните индикатори;
- За ниско ниво на изпълнение екипът приема мярка, по която не са реализирани или в процес на реализация нито един от планираните индикатори.

След оценка на изпълнението на мерките за развитие, екипът прилага същия подход при оценка на степента на постигане на приоритетите и съответно на стратегическите цели на ОСР 2014-2020 г.

Експертният екип прави следните коментари по оценителния процес:

Определените индикатори в ОСР нямат базови и целеви стойности. Също така не са разделени по период на изпълнение, напр. към средата на периода на действие или към края на действие на ОСР.

Конкретният резултат по някои индикатори не може да се отчете на етапа на изготвяне на МО, тъй като много от проектите са в процес на изпълнение. Точна цифра не може да се даде, но реализираните проекти водят до напредък в тази посока и индикаторът е посочен с ДА, като изпълнен.

Част от индикаторите се отчитат на база социално-икономически показатели, а не в резултат на даден проект (като дял безработни, брой лекари, размер на приходите от нощувки в региона) – по индикаторите е посочен напредък, виден от оценката на първоначалните резултати от изпълнението на ОСР, а не от посочените конкретно реализирани проекти.

Има изпълнени проекти по съответна мярка и приоритет, които не могат да се отнесат към никой индикатор. Проектите са отчетени като Други и приносът им за постигане на марката и приоритета е отчетен.

Оценка на степента на постигане на целите, приоритетите и мерките

На база извършената оценка екипът на „Географика“ ООД представя степента на постигане на стратегическите цели, приоритетите и мерките за развитие от ОСР 2014-2020 на област Враца за периода 2014-2017 г.

Таблица 4.1 Оценка на постигане на целите, приоритетите и мерките за развитие на ОСР 2014-2020 на област Враца

Стратегическа цел / Приоритет / Мярка	**Заложени индикатори**	**Изпълнени индикатори**	**Изпълнени други проекти**	**Ниво на изпълнение**
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: СТИМУЛИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНА МЕСТНА ИКОНОМИКА				
Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес				
Мярка 1.1.1. Подкрепа за технологично обновление на МСП	3	2	ДА	Високо
Мярка 1.1.2. Повишаване капацитета на МСП за разработване и управление на проекти	1	1		Високо
Мярка 1.1.3. Разширяване и подобряване предлагането на онлайн услуги от администрациите за фирмите и гражданите. Развитие на системи за интегрирано обслужване на МСП на територията на областта.	3	0		Ниско
Мярка 1.1.4. Подкрепа за подобряване достъпа до нови пазари на МСП	2	0		Ниско
Мярка 1.1.5. Подкрепа за дейности и проекти насочени към въвеждане, използване и достъп до информационни и комуникационни технологии.	2	1		Средно
Мярка 1.1.6. Строителство/ реконструкция/ рехабилитация на улици или малки участъци от местни пътища, осигуряващи достъп до и в индустриалните и бизнес зони, електроснабдяване, публично осветление, връзки към газоснабдителна, водоснабдителна и канализационна мрежа в рамките на бизнес зоните и терените и др.	2	1		Средно
Мярка 1.1.7. Строителство, възобновяване, рехабилитация, реконструкция и ремонт на съществуващи/ изграждане на нови индустриални зони.	1	1		Високо
Мярка 1.1.8. Подобряване капацитета на МСП за участие в обществени поръчки.	1	0		Ниско
Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и клъстери				
Мярка 1.2.1. Поддържане и развитие на благоприятната среда по отношение местните данъци, такси, административно обслужване и консултиране на МСП, особено онези, които стартират своята дейност.	2	1		Средно

Мярка 1.2.2. Подкрепа за създаване на нови микро- и малки фирми в района, включително чрез инициативи за създаване на бизнес инкубатори и паркове. Популяризиране План за трансфер на добра практика INNOTEX, реализирана в гр. Рубе, Франция за създаване на център за бизнес инкубиране на фирми от текстилния сектор, разработен от Агенция за регионално икономическо развитие – Враца, партньор по международен проект PLUSTEX – „Усвояване на политики за отключване на умения в сектор Текстил", съфинансиран по Програма Интеррег IV С.	2	1		Средно
Мярка 1.2.3. Подпомагане процеса на пазарна информация и търговски контакти с местни и чуждестранни фирми.	2	0		Ниско
Мярка 1.2.4. Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда.	2	0		Ниско
Мярка 1.2.5. Подпомагане процеса на изграждане на регионални клъстери и бизнес мрежи. Възстановяване на бубарството като традиционен отрасъл чрез партньорство с текстилен клъстер „Коприна".	2	1	ДА	Средно
Приоритет 1.3. Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности				
Мярка 1.3.1. Създаване на общ бранд и промотиране на местните предимства за развитие на бизнес.	2	2		Високо
Мярка 1.3.2. Подкрепа за подобряване качеството на работната сила в областта.	1	1		Високо
Мярка 1.3.3. Подкрепа за създаването на условия за развитието на нов бизнес, чрез участие и осъществяване на схеми за публично-частно партньорство.	2	0		Ниско
Мярка 1.3.4. Осъществяване на местните и областни политики за диверсификация на инвестициите във ВЕИ.	2	2		Високо
Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма				
Мярка 1.4.1. Насърчаване сдружаването на производителите и участниците във веригата за предлагане на земеделски продукти и храни за въвеждане на нови технологии.	2	0		Ниско
Мярка 1.4.2. Подкрепа за модернизирани и технологично обновени стопанства и инфраструктура в отрасъла.	3	3	ДА	Високо

Мярка 1.4.3. Подкрепа за изграждане на преработващи предприятия и тържища за селскостопанска продукция, със съпътстваща инфраструктура, с фокус върху зеленчукопроизводството и овощарството.	2	1		Средно
Мярка 1.4.4. Обучения, консултации и информация на земеделските производители и животновъдите относно възможностите на общата селскостопанска политика, превенция на рисковете свързани с климатичните промени и развитие на биологичното земеделие, особено в райони близо или в защитени по НАТУРА 2000 територии.	3	1		Средно
Мярка 1.4.5. Насърчаване на младите и образовани специалисти за започване на собствен бизнес в областта на земеделието и животновъдството	2	0		Ниско
Мярка 1.4.6. Подкрепа за разработване и реализиране на програми, за преквалификация и реализация на трайно безработни лица в селското стопанство, включително чрез консултации за започване на собствен бизнес и разработване на проекти в тази посока.	2	0		Ниско
Мярка 1.4.7. Насърчаване и развитие на поливното земеделие и хидромелиорациите в региона, инвестиции в инфраструктура и устойчиво ползване на нови или съществуващи водоизточници.	2	0		Ниско
Мярка 1.4.8. Насърчаване ползването на ВЕИ в селското стопанство	2	0		Ниско
Мярка 1.4.9. Подкрепа и насърчаване чуждестранните инвестиции в областта на земеделието и оползотворяване на пустеещите земи.	3	0		Ниско
Мярка 1.4.10. Дейности за поддържане и съхраняване на горското богатство и създаване на нови гори върху пустеещи земи и ерозиращи терени.	2	1		Средно
Мярка 1.4.11. Реставрация и съхранение на културното и историческо наследство, подобряване на туристическата инфраструктура.	2	2		Високо
Мярка 1.4.12. Подкрепа за развитие на нови и разнообразяване на съществуващите туристически продукти и пакети.	3	3		Високо
Мярка 1.4.13. Развитие на природни, културни и исторически атракции, както и създаване на нови такива.	2	2		Високо
Мярка 1.4.14. Подкрепа за междуинституционалното, международното и териториалното сътрудничество за развитието на устойчивия туризъм, включително	3	2	ДА	Високо

чрез развитие на подходяща туристическа инфраструктура, образователни и интерпретативни услуги, информационни центрове и масиви.				
Мярка 1.4.15. Подкрепа за развитието и популяризирането на дейности и продукти в сферата на културата.	1	1		Високо
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪХРАНЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА С ФОКУС ВЪРХУ МЛАДИТЕ ХОРА, ХОРАТА В ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ И УЯЗВИМИТЕ СОЦИАЛНИ ГРУПИ				
Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта				
Мярка 2.1.1. Насърчаване и подкрепа на взаимодействието между образователните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към пазара на труда.	1	1		Високо
Мярка 2.1.2. Подкрепа за развитие и създаване на трайни форми за участие на бизнеса в процеса на обучение, особено – в процеса на обучение в професионалните гимназии.	2	2		Високо
Мярка 2.1.3. Развитие на професионалното образование в областта на земеделието и свързаните дейности.	2	1		Средно
Мярка 2.1.4. Създаване на достъпна среда, педагогическа и психологическа подкрепа за образователната интеграция на деца с увреждания и проблеми в развитието в училищата по местоживеене.	1	0	ДА	Средно
Мярка 2.1.5. Подкрепа за създаване на устойчиви модели на работа с деца/ младежи в риск от отпадане от училище/ отпаднали от училище и деца/ младежи с проблемно поведение, включително превенция, между училища, неправителствени организации, родители и близки.	4	1		Средно
Мярка 2.1.6. Подкрепа за създаване и развитие на форми подкрепящи участието и изявата на деца с творчески заложби и интерес към изкуствата в рамките на училищата, детските школи по изкуствата, клубове по интереси, или чрез изнесени училищни форми за образование и обучение, включително в партньорство с НПО и младежки организации.	2	1		Средно
Мярка 2.1.7. Подкрепа и стимулиране на младежкото доброволчество и участие в Европейската доброволческа служба.	3	3		Високо

Мярка 2.1.8. Подкрепа за развитието на младежки дейности и насърчаване на техните творчески заложби, в танцови, певчески, и други колективи и младежки организации.	3	2		Високо
Мярка 2.1.9. Подкрепа и стимулиране на дейности, програми и инициативи насочени към ученето през целия живот за заети, безработни или възрастни лица.	3	1		Средно
Мярка 2.1.10. Продължаване и подкрепа за действия на местните и училищни власти за обновяване и изграждане на материално-техническата база, включително ИКТ инфраструктурата, разширяване, изграждане и подобряване на спортните съоръжения и салони, както и прилагане на инфраструктурни решения, които ще позволят прилагането на целодневни форми на обучение за учениците от I до IV клас, включително осигуряване на места за почивка и столово хранене	5	2	ДА	Средно
Мярка 2.1.11. Подкрепа и продължаване на действията за създаване на модерен сграден фонд и материално-техническа база на детските ясли и градини по общини в областта.	2	2		Високо
Мярка 2.1.12. Подобряване качеството на здравното обслужване и осигуряване достъп на всеки гражданин до здравна помощ и услуги.	3	1	ДА	Средно
Мярка 2.1.13. Изграждане на Хоспис на територията на област Враца, съгласно предвиденото в Националната здравна карта в Здравен район Враца лечебно заведение за извънболнична помощ от такъв тип.	1	0		Ниско
Мярка 2.1.14. Подкрепа и осигуряване на местни и областни програми и мерки свързани с намаляване на основните рискови фактори за здравето на населението, профилактика и лечение на социално значимите заболявания за региона.	3	1		Средно
Мярка 2.1.15. Създаване на условия и стимули за развитие на масовия спорт и повишаване физическата култура на населението.	3	2	ДА	Високо
Мярка 2.1.16. Доставка на подходящо оборудване и строително-ремонтни работи за сградите/ помещенията на лечебни заведения.	3	1		Средно
Мярка 2.1.17. Продължаване изпълнението на мерките за деинституционализация и развитие на услуги в общността с цел преодоляване на социалното изключване и изолация.	2	1		Средно
Мярка 2.1.18. Инвестиции в интегрирани услуги за ранно детско развитие (за деца от 0 до 7 г.) и за подобряване на медико-социалните грижи за деца.	2	2	ДА	Високо

Мярка 2.1.19. Насърчаване и продължаващо развитие на приемното родителство, грижите за самотни възрастни хора или хора с увреждания в семейна среда.	3	3	ДА	Високо
Мярка 2.1.20. Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на социална инфраструктура	2	2		Високо
Приоритет 2.2. Стимулиране и подкрепа за заетост и развитието на пазара на труда				
Мярка 2.2.1. Подкрепа на дейности за осигуряване заетост на младите хора.	2	2		Високо
Мярка 2.2.2. Действия и проекти за подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение.	2	0		Високо
Мярка 2.2.3. Подкрепа за създаване, развитие и предлагане на програми и услуги за активиране, ориентиране, обучение и заетост.	3	2	ДА	Високо
Мярка 2.2.4. Подкрепа и действия за повишаване адаптивността на работещите, особено – работещите бедни.	3	0		Ниско
Приоритет 2.3. Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация				
Мярка 2.3.1. Насърчаване на професионалното образование сред безработни роми без образование, лица с намалена работоспособност и в неравностойно социално положение.	2	2		Високо
Мярка 2.3.2. Подкрепа и насърчаване на действия за създаване на социални предприятия и проекти насочени към превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.	2	0	ДА	Средно
Мярка 2.3.3. Подкрепа и насърчаване при осигуряването на достъпна училищна, работна и публична среда за хората с увреждания.	1	1		Високо
Приоритет 2.4. Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление				
Мярка 2.4.1 Предоставяне на интегрирани услуги на гражданите и бизнеса на всички нива на местно управление.	1	0		Ниско
Мярка 2.4.2. Инвестиции в ИТ инфраструктура и въвеждане/ разширяване на електронното управление, както и създаване на Центрове за информация и обслужване на граждани (където ги няма).	3	3	ДА	Високо

Мярка 2.4.3. Подкрепа за системни действия и програми за повишаване на квалификацията на работещите в областната и общинските администрации.	1	1	ДА	Високо
Мярка 2.4.4 Усъвършенстване на капацитета за разработване и управление на проекти, финансирани от ЕС.	1	1	ДА	Високо
Мярка 2.4.5. Разширяване капацитета на местните власти за прилагане принципа на партньорство и стимулиране на междуобщинското сътрудничество.	1	1		Високо
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ И СВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА				
Приоритет 3.1. Развитие на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до тях				
Мярка 3.1.1. Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова железопътна инфраструктура в областта.	1	0		Ниско
Мярка 3.1.2. Доизграждане на скоростен път Мездра – Ботевград и обходен път Враца като част от коридор №4 от европейската TEN-T мрежа	1	0		Ниско
Мярка 3.1.3. Основен ремонт на отсечки от първокласната, второкласната и третокласна републиканска пътна мрежа.	1	1		Високо
Мярка 3.1.4. Рехабилитация на общинската пътна мрежа на територията на област Враца.	1	1	ДА	Високо
Мярка 3.1.5. Подготовка и изграждане на мост над река Дунав в района на Оряхово – Бекет.	1	0		Ниско
Мярка 3.1.6. Изграждане на междуобщински път, свързващ пристанище Мизия с път II-15 и регионално депо за битови отпадъци - Оряхово-Мизия.	1	0		Ниско
Мярка 3.1.7. Рехабилитация и повишаване на капацитета на пристанище Оряхово.	3	0		Ниско
Мярка 3.1.8. Изграждане и рехабилитация на водопроводната мрежа.	1	1		Високо
Мярка 3.1.9. Разширяване битовата и промишлена газопреносна мрежа в общините на областта и изграждането съоръжения и централи за производство на енергия от ВЕИ.	2	2		Високо
Мярка 3.1.10. Продължаване и подкрепа на действията за подобряване енергийната ефективност на обектите от публичната и частната инфраструктура.	1	1		Високо

Мярка 3.1.11. Подкрепа и насърчаване на инвестиции, осигуряващи висококачествени и нови видове услуги за комуникация, пренос на данни и интернет.	1	1		Високо
Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие				
Мярка 3.2.1. Изграждане на пречиствателни станции в населените места от областта.	1	0		Ниско
Мярка 3.2.2. Изграждане/ довършване изграждането на канализационна система, включително изграждането на ПОСВ, на всички населени места с население над 2 000 еквивалент жители.	2	2		Високо
Мярка 3.2.3. Проектиране и изграждане на канализационна система, включително изграждането на ПОСВ, на всички населени места с население под 2000 еквивалент жители.	2	2	ДА	Високо
Мярка 3.2.4. Оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за управление на отпадъците.	1	1	ДА	Високо
Мярка 3.2.5. Подкрепа и инвестиции в ефективни системи и дейности за контрол над битовите замърсявания на земеделски земи, речни корита и други терени, както и за ликвидиране на нерегламентираните сметища възникнали от това.	2	2		Високо
Мярка 3.2.6. Подкрепа за обучения и инвестиции за въвеждане на екологосъобразни дейности и производства.	2	1		Средно
Мярка 3.2.7. Подпомагане проучванията, в това число– археологически, на местното историческо наследство, както и дейностите за неговото устойчиво интегриране в културни и туристически продукти.	2	1		Средно
Мярка 3.2.8. Подпомагане дейността на местните културни институти.	3	0		Ниско
Мярка 3.2.9. Инвестиции в екологосъобразна инфраструктура, включително в обекти по Натура 2000 и други територии за насърчаване на опазването и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемните услуги.	1	0		Ниско
Мярка 3.2.10. Насърчаване и подкрепа за развитие на капацитета и партньорствата за устойчиво управление на защитените територии и биоразнообразието.	1	0		Ниско
Приоритет 3.3. Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта				

Мярка 3.3.1. Подобряване качествата на градската и агломерационната среда чрез инвестиции на база интегрирания план за градско възстановяване и развитие/ действия за изработването и осигуряването на инвестиции по интегрирани планове за възстановяване и развитие на градовете Враца, Мездра, Козлодуй	2	2		Високо
Мярка 3.3.2. Стимулиране ролята на малките общинските центрове Борован, Криводол, Мизия, Роман, Хайредин чрез разширяване на предоставяните услуги и създаване на работни места, включително чрез изграждане на транспортна и комуникационна свързаност с околните им населени места. Подобряване качеството на средата и живота.	2	2		Високо
Мярка 3.3.3. Подобряване на информационното осигуряване на процесите, свързани с планирането и управлението на територията.	2	1		Средно
Мярка 3.3.4. Подкрепа, насърчаване и действия на публичните власти за развитие на широколентова инфраструктура.	1	0		Ниско
Мярка 3.3.5. Подкрепа и инвестиции в разнообразяване на икономиката в селските райони на областта.	2	0	ДА	Средно
Мярка 3.3.6. Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство.	2	2	ДА	Високо
Мярка 3.3.7. Подобряване на мрежата от общински пътища в селските райони за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места.	1	1		Високо
Мярка 3.3.8. Насърчаване публично-частното партньорство за реализация на стратегии за местно развитие - улесняване на изпълнението на интегрирани стратегии за местно развитие с формирането на местни инициативни групи.	1	1		Високо
Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество				
Мярка 3.4.1. Подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности, съвместно управление на рискове и опазване на околната среда.	1	1	ДА	Високо
Мярка 3.4.2. Разработване на интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии и ефективни механизми за регионална координация.	1	1		Високо

Мярка 3.4.3. Активизиране на трансграничните контакти и разширяване на сътрудничеството за постигане на интегрирано икономическо, социално и териториално развитие на съседните гранични райони.	1	1		Високо
Мярка 3.4.4. Създаване и разширяване на международните партньорства и сътрудничества със заинтересовани страни в региона на река Дунав за изпълнение на приоритетите на Дунавската стратегия.	4	1		Средно
Мярка 3.4.5.Интегриране на област Враца с цялата територия към програмата за трансгранично сътрудничество България-Сърбия по Инструмента за предприсъединителна помощ като фактор за засилване на общата конкурентоспособност и разширяване на териториалното сътрудничество и установено партньорство с прилежащите райони от Република Сърбия	1	1		Високо
Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени. Управление на рисковете				
Мярка 3.5.1. Насърчаване, подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и ерозията, укрепване на свлачища и бреговата ивица на реките в областта, включително река Дунав (диги, подпорни стени и други укрепващи съоръжения), борба с бреговата ерозия, изграждане на малки по обем преливници, бентове и други, възстановяване и изграждане на дренажни съоръжения и инфраструктура.	2	2		Високо
Мярка 3.5.2. Подготовка и изпълнение на проекти и контролни системи за ограничаване на добива на инертни материали от речните корита, провеждане на дейности, ограничаващи ерозията в речните тераси, вследствие на добив на инертни материали	2	0		Ниско
Мярка 3.5.3. Разработване на общински планове и осигуряване на инвестиции за мерките по тях свързани с превенция на риска от наводнения съобразно Доклада за оценка на риска от наводнения в Дунавския район.	2	1		Средно
Мярка 3.5.4. Подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху анализ, оценка и създаване на системи за управление на риска от природни бедствия и аварии, включително чрез инвестиции в съоръжения и технически средства в общините и областта.	2	2		Високо

Изводи:

Степента на постигане на целите на ОСР на област Враца за периода 2014-2017 г. може да се оцени като средна към висока.

Стратегически цели 1 и 3 имат средно ниво на изпълнение, докато стратегическа цел 2 има високо ниво на изпълнение.

От общо 13 приоритета, заложени в стратегическата рамка за развитие на областта, 6 са с високо ниво на изпълнение, а 7 са със средно ниво на изпълнение.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: СТИМУЛИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНА МЕСТНА ИКОНОМИКА – **СРЕДНО НИВО НА РАЗВИТИЕ**

Приоритет 1.1.	Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес	Средно ниво на развитие
Приоритет 1.2.	Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и клъстери	Средно ниво на развитие
Приоритет 1.3.	Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности	Високо ниво на развитие
Приоритет 1.4.	Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма	Средно ниво на развитие

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪХРАНЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА С ФОКУС ВЪРХУ МЛАДИТЕ ХОРА, ХОРАТА В ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ И УЯЗВИМИТЕ СОЦИАЛНИ ГРУПИ – **ВИСОКО НИВО НА РАЗВИТИЕ**

Приоритет 2.1.	Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта	Средно ниво на развитие
Приоритет 2.2.	Стимулиране и подкрепа за заетост и развитието на пазара на труда	Високо ниво на развитие
Приоритет 2.3.	Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация	Високо ниво на развитие
Приоритет 2.4.	Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление	Високо ниво на развитие

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ И СВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА – **СРЕДНО НИВО НА РАЗВИТИЕ**

Приоритет 3.1.	Развитие на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до тях	Средно ниво на развитие
Приоритет 3.2.	Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие	Средно ниво на развитие
Приоритет 3.3.	Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта	Високо ниво на развитие
Приоритет 3.4.	Развитие на териториалното сътрудничество	Високо ниво на развитие
Приоритет 3.5.	Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени. Управление на рисковете	Средно ниво на развитие

Най-добър напредък се наблюдава при изпълнение на следните мерки за развитие:

- Подкрепа за технологично обновление на МСП, повишаване капацитета на МСП и дейности и проекти, насочени към въвеждане, използване и достъп до информационни и комуникационни технологии в предприятията;
- Подкрепа за модернизирани и технологично обновени стопанства и инфраструктура в отрасъл земеделие;
- Подкрепа за създаване на устойчиви модели на работа с деца/ младежи в риск от отпадане от училище/ отпаднали от училище и деца/ младежи с проблемно поведение, включително превенция, между училища, неправителствени организации, родители и близки;
- Насърчаване и подкрепа на взаимодействието между образователните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към пазара на труда;
- Действия и проекти за подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение;
- Създаване на условия и стимули за развитие на масовия спорт и повишаване физическата култура на населението;

- Подкрепа и стимулиране на младежкото доброволчество и участие в Европейската доброволческа служба;
- Продължаване изпълнението на мерките за деинституционализация и развитие на услуги в общността с цел преодоляване на социалното изключване и изолация;
- Подкрепа за създаване, развитие и предлагане на програми и услуги за активиране, ориентиране, обучение и заетост;
- Подкрепа за системни действия и програми за повишаване на квалификацията на работещите в областната и общинските администрации;
- Рехабилитация на общинската пътна мрежа на територията на област Враца;
- Рехабилитация и реконструкция на уличната мрежа;
- Изграждане и рехабилитация на водопроводната мрежа;
- Продължаване и подкрепа на действията за подобряване енергийната ефективност на обектите от публичната и частната инфраструктура;
- Подобряване качествата на градската и агломерационната среда;
- Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата;
- Насърчаване, подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и ерозията, укрепване на свлачища и бреговата ивица на реките в областта, включително река Дунав (диги, подпорни стени и други укрепващи съоръжения), борба с бреговата ерозия, изграждане на малки по обем преливници, бентове и други, възстановяване и изграждане на дренажни съоръжения и инфраструктура;
- Създаване на системи за управление на риска от природни бедствия и аварии, включително чрез инвестиции в съоръжения и технически средства в общините и областта.

Мерки за развитие, при които изпълнението на дейностите е слабо, са в посока:

- Разширяване и подобряване предлагането на онлайн услуги от администрациите за фирмите и гражданите. Развитие на системи за интегрирано обслужване на МСП на територията на областта;
- Подкрепа за подобряване достъпа до нови пазари на МСП;
- Насърчаване сдружаването на производителите и участниците във веригата за предлагане на земеделски продукти и храни за въвеждане на нови технологии;
- Насърчаване на младите и образовани специалисти за започване на собствен бизнес в областта на земеделието и животновъдството;

- Подкрепа и насърчаване чуждестранните инвестиции в областта на земеделието и оползотворяване на пустеещите земи;
- Създаване на достъпна среда, педагогическа и психологическа подкрепа за образователната интеграция на деца с увреждания и проблеми в развитието в училищата по местоживеене;
- Изграждане на Хоспис на територията на област Враца;
- Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова железопътна инфраструктура в областта;
- Изграждане на пречиствателни станции в населените места от областта.

5. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси

Анализът на ефективността и ефикасността на използваните ресурси при изпълнение на ОСР Враца 2014-2020 е ключов елемент при формирането на настоящата междинна оценка. Експертната оценка на ресурсите при реализиране на стратегията и тяхното разпределение по приоритети към 2018 г. се базира на обобщените резултати и аналитичния преглед на изпълнените проекти и дейности в периода, обхванат от междинната оценка. В стратегическата част на ОСР Враца са описани потенциалните източници на финансиране на дейности за реализиране на ОСР - фондовете на ЕС, публични бюджети и други обществени фондове и финансови инструменти. В табличен вид са представени индикативните суми за реализация на приоритетите от ОСР Враца. Извършеният анализ следва структурата на индикативно заложените източници на финансиране и разпределението на ресурсите по стратегически цели и приоритети съгласно ОСР Враца 2014-2020. Основата, върху която се базира настоящата експертна оценка на ефективността и ефикасността на използваните финансови средства за периода 2014-2018 г., обобщава извършените дейности и проекти в област Враца, и съответно, включените общини в териториалния ѝ обхват, след аналитичен преглед на информационните източници. Основните източници за анализ на използваните ресурси са разработените годишни доклади за наблюдение изпълнението на ОПР в общините в област Враца, включващи информация за изпълнение проекти и тяхната финансова стойност. Освен докладите са ползвани междинни оценки за изпълнението на ОПР за общините, за които са налични. Също така, като ключов източник на данни, се ползва и Информационната система за управление и наблюдение на Структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН), както и официалните страници на оперативните програми. За информация за финансирани проекти по ПРСР е ползван официалният сайт за публичност на мерките по Държавен фонд "Земеделие". Събраната информация от експертния екип е допълнена с данни от общинските и областната администрация.

В така направения анализ на финансовите ресурси, за пълнота на оценката, са взети предвид всички реализирани проекти, с извършени плащания по тях, в периода 2014-2018 г., както и договори, които са сключени и са в процес на изпълнение. Това са проекти в етап на изпълнение и все още не са реализирани всички плащания по тях, но това са договорени средства, които ще бъдат реализирани и ще допринесат за изпълнението на ОСР до края на периода на действие на документа.

Анализираните финансови ресурси, използвани в периода 2014-2018 г., са представени в оценката и спрямо източника на финансиране, което дава по-голяма пълнота на направения

анализ. Основните категории са четири – финансиране от Европейски фондове, национален бюджет, собствено финансиране/съфинансиране (включва общински бюджети, както и частни средства) и други специфични фондове и финансови инструменти.

Реализираните финансови средства са съпоставени с планираните финансови средства в индикативната финансова таблица, представена в ОСР Враца, по съответните стратегически цели и приоритети, залегнали в стратегията. При оценката на финансовите ресурси, анализираните дейности и проекти са отнесени само към един приоритет, независимо дали допринасят за повече, с цел по-коректно представяне на данните и за да се избегне дублиране на едни и същи средства.

Общата индикативна сума за осъществяване на целите и приоритетите на ОСР е разпределена между три формулирани стратегически цели и приоритетите към тях. Представените суми, по индикативната финансова рамка, са предвидени за целия срок на действие на ОСР Враца 2014-2020. Общата оценка на необходимите ресурси възлиза на 466 860 000 лв., като най-голям дял от тях е предвиден за стратегическа цел 3, включваща ресурсоемки инфраструктурни дейности. Към средата на периода се цели 50% реализиране на тези суми.

Общо отчетените финансови ресурси към 2018 г., включително и за проектите, които са в процес на изпълнение, възлизат на 634 441 892 лв. Това показва преизпълнение на индикативно заложените необходими ресурси още преди края на периода на действие, което индикира активност на местните управи и частния бизнес, при привличането на финансови ресурси, които да бъдат вложени по територията на областта. Значителен принос за силно задоволителното изпълнение имат сериозно инфраструктурни проекти, допринасящи за постигане на заложената стратегическа цел 3. Привлечените средства за тази цел са 429 032 707 лв. За СЦ1 са отчетени 20% от общите средства (130 810 750 лв.), а за СЦ2 – 12% (74 598 435 лв.).

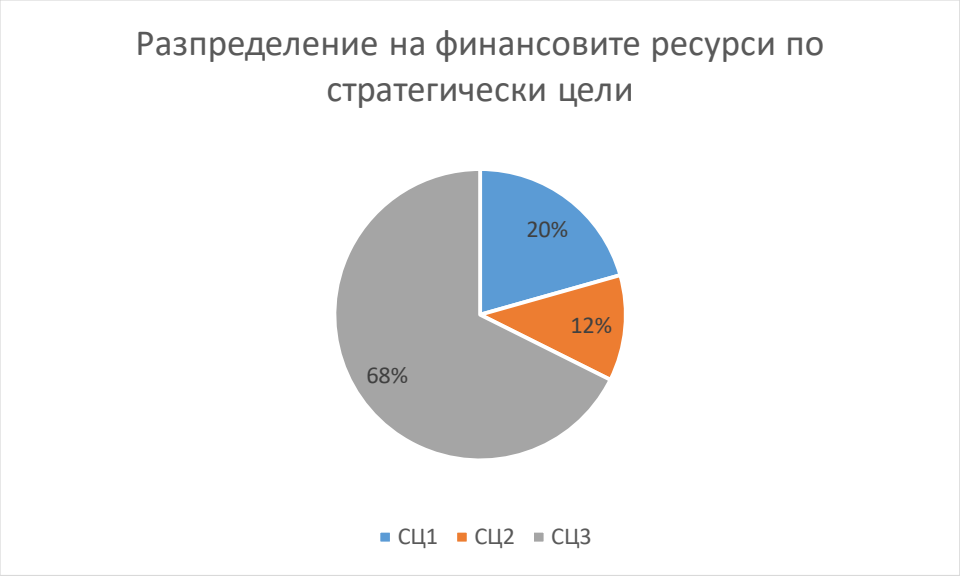

Фигура 5. 1 Разпределение на финансовите ресурси по стратегически цели

- ***СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: СТИМУЛИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНА МЕСТНА ИКОНОМИКА***

За постигане на Стратегическа цел 1: Стимулиране и развитие на конкурентна местна икономика са привлечени 130 810 750 лв. Най-голям дял от тези ресурси за привлечени за реализиране на дейности по Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес – 66%. На второ място, по усвояемост на ресурси в тази СЦ, се нарежда Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма с 29%. По Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и клъстери и Приоритет 1.3. Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности са привлечени общо 5% или 6 241 539 лв., което не покрива индикативно заложените ресурси и следва до края на действие на ОСР приоритетно да се работи за привличане на финанси за дейности по тези приоритети.

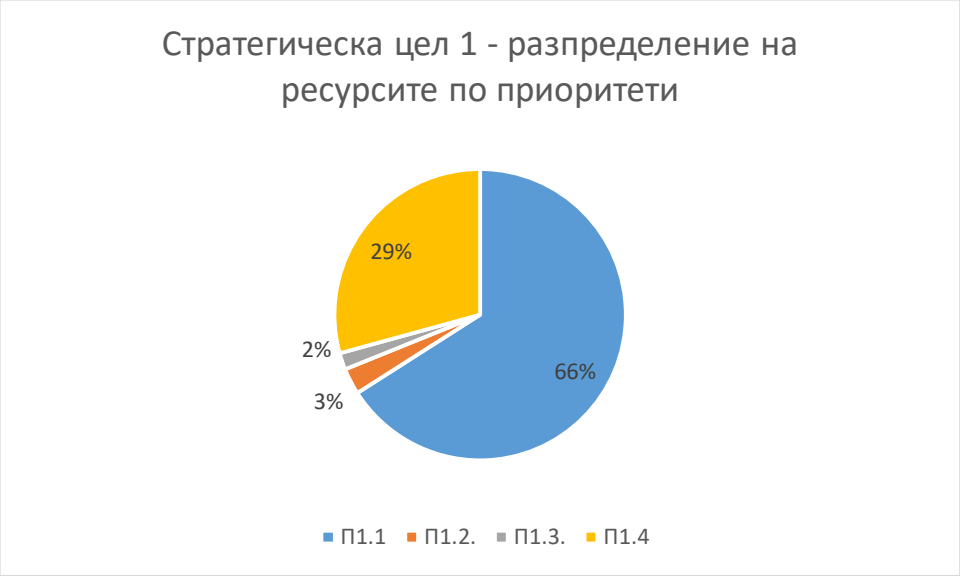

Фигура 5. 2 Стратегическа цел 1 - разпределение на ресурсите по приоритети

- ***Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес***

За Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес са отчетени общо 67 216 985 лв., което надхвърля индикативно заложените в ОСР. От тях 46 267 408 лв. са вложени в проекти, които са вече приключили. Всички отнесени към този приоритет проекти са изпълнени от частни фирми на територията на областта. Това показва значителна активност от страна на бизнеса при привличането на финанси за реализиране на дейности, които водят до стимулиране и развитие на местната икономика. Повечето проекти са инвестирали средствата в закупуване и внедряване на нови технологии за подобряване на производствения капацитет. Повече от 90% от отчетените средства по този приоритет са от частни фирми, на територията на община Враца. Най-голям дял от финансовите средства – 56%, допринасящи за реализиране на този приоритет, са осигурени от Европейския фонд за регионално развитие, чрез оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“. От националния бюджет са привлечени 10% от ресурсите. Собственото финансиране, което по този приоритет е само от частни фирми, възлиза на цели 34%, което е много добър показател за ангажираността на местния бизнес към развитие на местната икономика. В индикативния бюджет не са предвидени средства от частния сектор, но именно в този приоритет следва да има такива, както показват и отчетените проекти. Оценката за изпълнение на приоритет 1.1. е много висока.

Фигура 5. 3 Приоритет 1.1. - разпределение на ресурси по източници

- ***Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и клъстери***

Привлечените средства по приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и клъстери възлизат общо на 3 819 119 лв. Това представлява едва 16% от индикативно заложените ресурси за изпълнение на този приоритет. Тези средства се реализират чрез два проекта, на територията на община Враца от създаден клъстер. Водещо място като източник за ресурси са европейските фондове като те съставляват 60%. Собственото финансиране, осигурено от клъстера, възлиза на 29%, а от националния бюджет са привлечени 11%. Оценката за изпълнение на приоритет 1.2. е ниска.

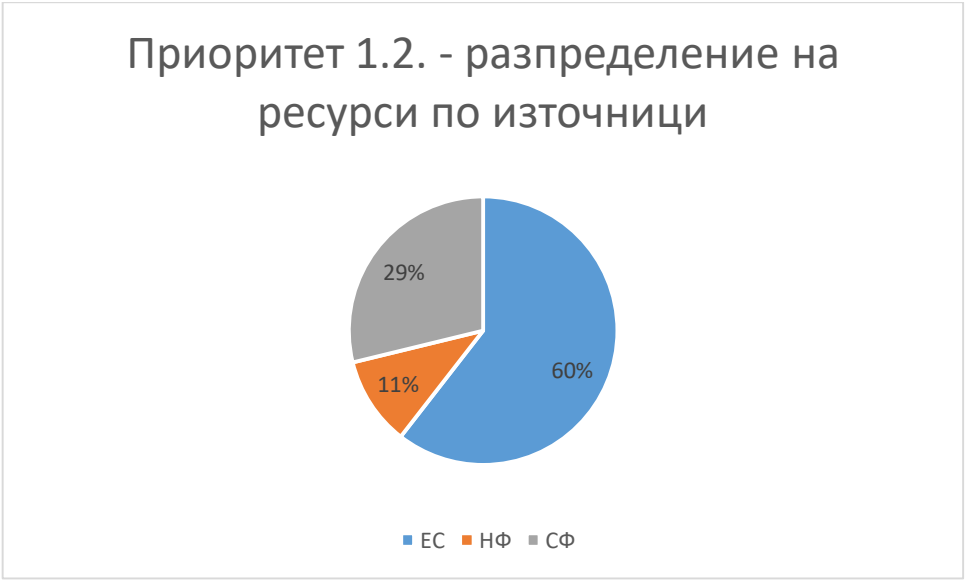

Фигура 5. 4 Приоритет 1.2. - разпределение на ресурси по източници

- ***Приоритет 1.3. Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности***

Привлечените средства за реализацията на проекти по приоритет 1.3. възлизат на 2 422 420 лв. Тази стойност е значително по-малка от предвидените 46 млн. в индикативния бюджет на ОСР Враца. Отчетените проекти, които са приключили към момента на извършване на междинната оценка, са на стойност 1 056 189 лв. 82% от привлечените ресурси са на територията на община Враца. Най-голям дял от финансовите ресурси са осигурени от европейските фондове – 88%. От националния бюджет са осигурени 9% от общите средства по този бюджет и 3% представляват съфинансиране от частния сектор или общинските бюджети. Оценката за изпълнение на приоритет 1.3. е ниска.

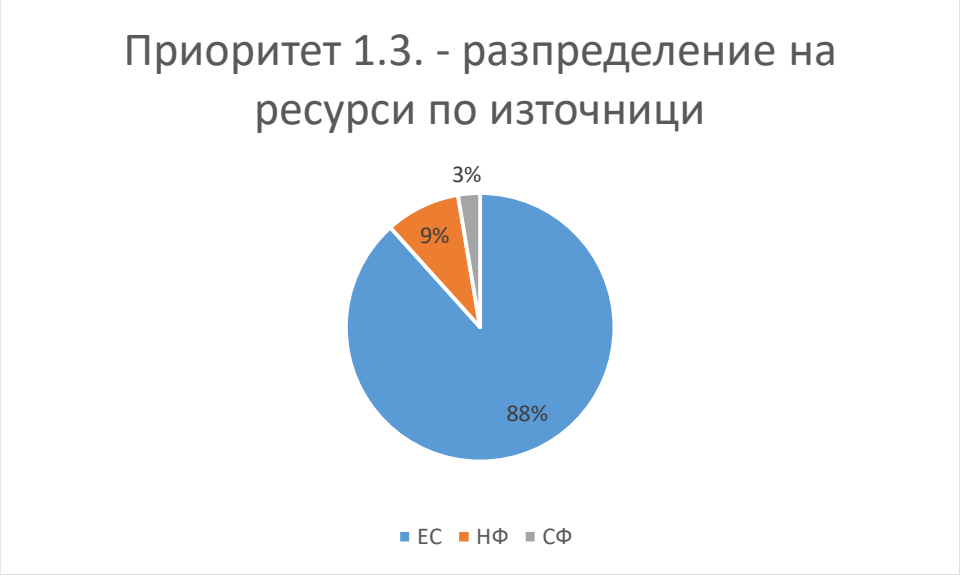

Фигура 5. 5 Приоритет 1.3. - разпределение на ресурси по източници

- ***Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма***

За изпълнение на мерките, заложени в Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма, към 2018 г. са привлечени и реализирани 38 281 757 лв. Те надхвърлят значително индикативно предвидените 23 млн. Значителни средства, допринасящи за изпълнението на този приоритет, са осигурени от ПРСР чрез реализирането на проекти и получаване на субсидии – 26 171 859 лв. Те са представени в настоящия анализ само чрез обща стойност, поради липса на информация за процентното разпределение по

източници. От останалите 12 1099 897 лв. привлечени чрез оперативни програми за развитие на селското стопанство и туризма, най-голям дял са осигурено от европейските фондове – 94%. Собственото съфинансиране за изпълнението на проектите, осигурено от общинските бюджети и частния сектор, възлиза на 4% от всички финансови ресурси по приоритета. Националният бюджет е допринесъл с 2% от средствата. Оценката за изпълнение на приоритет 1.4. е много висока.

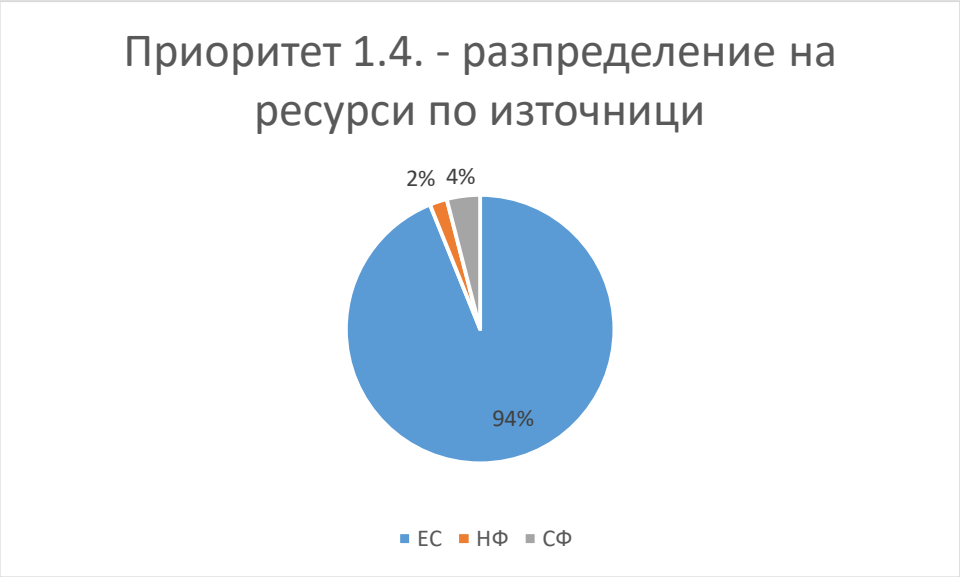

Фигура 5. 6 Приоритет 1.4. - разпределение на ресурси по източници

- ***СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪХРАНЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА С ФОКУС ВЪРХУ МЛАДИТЕ ХОРА, ХОРАТА В ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ И УЯЗВИМИТЕ СОЦИАЛНИ ГРУПИ***

За реализиране на проекти и дейности, които допринасят за постигане на Стратегическа цел 2: Съхранение и развитие на човешкия капитал на общините в областта с фокус върху младите хора, хората в третата възраст и уязвимите социални групи са привлечени общо 74 598 435 лв., което съставлява 12% от всички ресурси ползвани за изпълнение на ОСР. По-голямата част от финансовите ресурси по тази СЦ - 90%, са насочени към Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта. Към останалите три приоритета са отчетени едва 10% от привлечените средства, което е по-малко от индикативно предвиденото. Под 1% от средствата по стратегическата цел са насочени за проекти, допринасящи за Приоритет 2.3.

Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация, което предполага повече активност в тази област до края на действие на ОСР.

Фигура 5. 7 Стратегическа цел 2 - разпределение на ресурсите по приоритети

- ***Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта***

За постигане на Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта за периода на междинната оценка са реализирани ключови проекти и са инвестирани значителни финансови ресурси. Общата сума на привлечените средства възлиза на 67 216 985 лв., която надхвърля индикативно заложената сума от 28 011 600 лв. за целия период на действие на ОСР. Едни от най-големите проекти, от гледна точка вложени финансови ресурси, са “Изграждане и оборудване на Лъчелечебен център в Комплексен онкологичен център ЕООД гр. Враца”, Реконструкция на градски стадион "Христо Ботев", „Доизграждане на Многофункционална спортна зала - гр. Мездра“. Най-голяма част от привлечените ресурси са реализирани на територията на община Враца – 41%, а най-малка в общините Роман и Криводол. Основна част от средствата за реализиранията на тези проекти са привлечени от Европейските фондове по оперативни програми – 75%. 11% от общите средства са осигурени от националния бюджет. Общинските бюджети във вид на съфинансиране са предоставили 10% от разходваните средства. 4% от финансите по този приоритет са привлечени по линия на специализирани фондове или специфични финансови инструменти. Оценката за изпълнение на приоритет 2.1. е много висока.

Фигура 5. 8 Приоритет 2.1. - разпределение на ресурси по източници

Фигура 5. 9 Приоритет 2.1. - разпределение на ресурси по общини

- ***Приоритет 2.2. Стимулиране и подкрепа за заетост и развитието на пазара на труда***

За осъществяване на дейности по Приоритет 2.2. Стимулиране и подкрепа за заетост и развитието на пазара на труда са привлечени общо 3 428 349 лв. Те са значително по-малко от индикативно предвидените в ОСР Враца за средата на периода на действие на документа. Най-

голяма част от общите средства по приоритета са привлечени на територията на община Враца – 43%, следвана от община Козлодуй с 30%. Най-малък дял от финансовите ресурси за развитието на пазара на труда са реализирани в община Оряхово – 2%.

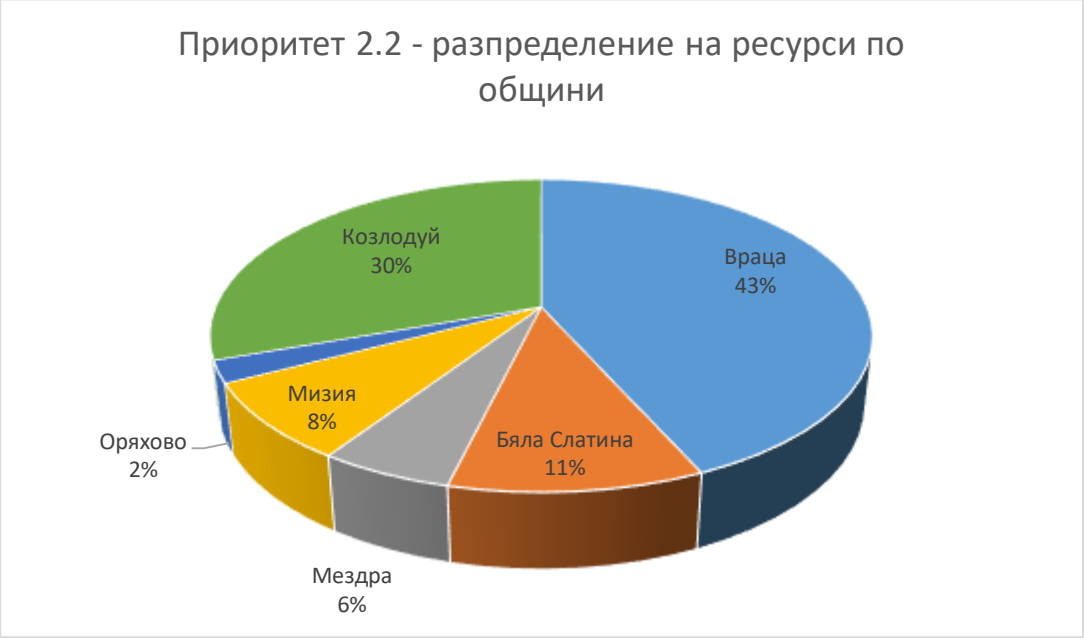

Фигура 5. 10 Приоритет 2.2. - разпределение на ресурси по общини

Голяма част от привлечените средства – малко над 2 млн. лв. са реализирани от частния сектор на територията на областта. Разпределението на ресурсите спрямо двата основни източника е сравнително равномерно – 52% са осигурени от Европейския социален фонд, 45% са от националния бюджет. Съфинансирането от общински бюджети и частния сектор е едва 3%. Оценката за изпълнение на приоритет 2.2. е ниска.

Фигура 5. 11 Приоритет 2.2. - разпределение на ресурси по източници

- ***Приоритет 2.3. Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация***

Най-ниско ниво на изпълнение по тази стратегическа цел, от гледна точка, привлечени финансови ресурси, има Приоритет 2.3 Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация. Общата сума на реализираните средства възлиза на 398 473 лв., което е значително по-малко от индикативно заложения бюджет в ОСР Враца. Отчетени са приключили проекти едва в четири общини – Враца, Мездра, Оряхово и Роман. Разпределението между финансирането по вид на източника е балансирано между европейските фондове и националния бюджет, съответно 54% и 41%. 5% процента от общите средства са осигурени от общинските бюджети под формата на съфинансиране на изпълняваните проекти. Оценката за изпълнение на приоритет 2.3. е ниска.

Фигура 5. 12 Приоритет 2.3. - разпределение на ресурси по източници

- ***Приоритет 2.4. Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление***

Привлечените финансови ресурси по Приоритет 2.4. Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление към 2018 г. възлизат на 3 554 627 лв. Те са по-малко от половината от заложените ресурси за изпълнение на приоритета, които следва за бъдат реализирани към средата на действие на ОСР. Най-голяма част от финансовите средства са вложени в дейности и проекти

в община Оряхово 47%, следвана от община Козлодуй с 15%. 85% от привлечените ресурси са осигурени от Европейските фондове, 14% са от националния бюджет и 1% е съфинансиране от общинските бюджети. Оценката за изпълнение на приоритет 2.4 е средна.

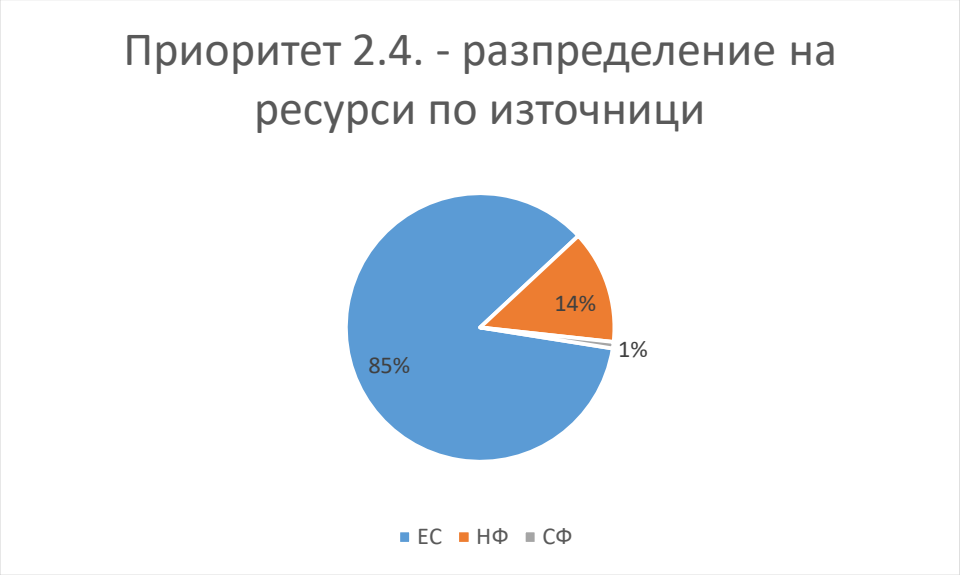

Фигура 5. 13 Приоритет 2.4. - разпределение на ресурси по източници

- ***СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ И СВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА***

За постигане на заложените мерки в Стратегическа цел 3: Подобряване и развитие на териториалната устойчивост и свързаност на общините в областта към 2018 г. са привлечени значителни средства, възлизащи на 429 032 707 лв. Те надхвърлят значително индикативно предвидените 233 430 000 лв. до края на действие на ОСР Враца. 74% от всички ресурси са насочени към Приоритет 3.1. Развитие на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до тях, където са реализирани ключови ресурсоемки проекти. Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие и Приоритет 3.3. Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта са съсредоточили съответно 11% и 9%. За реализиране на проекти по Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени.; Управление на рисковете са усвоени 6% от общите средства по тази СЦ. Под 1% са отчетени по Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество.

Фигура 5. 14 Стратегическа цел 3 - разпределение на ресурсите по приоритети

- ***Приоритет 3.1. Развитие на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до тях***

Много добро изпълнение, от гледна точка привлечени финансови ресурси, се отчита за Приоритет 3.1. Развитие на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до тях, където са осигурени 319 423 580 лв. към 2018 г. Те надхвърлят индикативно предвидените 93 372 000 лв. до края на периода на действие на ОСР. Много от проектите по този приоритет са в процес на изпълнение. Най-значимият като финансови ресурси проект е „Интегриран проект за воден цикъл на град Враца“ (две фази), който е в процес на реализиране и е на стойност над 150 млн. лв. Във всички общини има отчетени проекти по този приоритет, като най-значителни са привлечените средства в община Враца. Основна част от финансовите ресурси 70%, вложени в инфраструктура в област Враца, са осигурени от Европейски фондове. Общинските бюджети са допринесли с 18% от всички средства по приоритета, а националният бюджет е осигурил 12%. Други финансови източници са осигурили по-малко от 1%. Оценката за изпълнение на приоритет 3.1. е много висока.

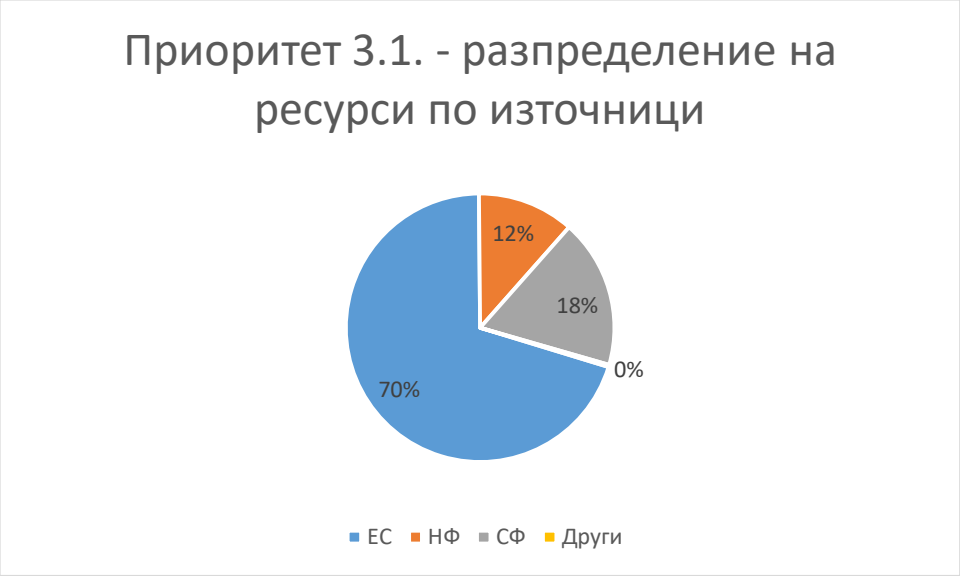

Фигура 5. 15 Приоритет 3.1. - разпределение на ресурси по източници

- ***Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие***

За реализиране на дейности по Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие са привлечени 45 484 685 лв. Те надхвърлят индикативно заложените ресурси към 2018 г. и се доближават до общата сума предвидена до края на действие на ОСР – 56 023 200 лв. Двата проекта, чрез които се реализират най-значителни ресурси по този приоритет на територията на цялата област са „Доизграждане на канализационна мрежа и изграждане на ПСОВ-Мездра“ и „Изграждане на инсталация за предварително третиране и инсталации за компостиране, в рамките на Регионалната система за управление на отпадъците в Регион Оряхово“ на обща стойност над 28 млн. лв. Над 10 млн. лв. са привлечени в община Козлодуй за реализирането на проекти, допринасящи за постигането на този приоритет. Голяма част от средствата – 67%, осигурени за този приоритет, са усвоени от европейските фондове. Общинските бюджети също са предоставили значителни ресурси, възлизащи на 15% от общите ресурси по приоритета. 13% са осигурени от други източници на финансиране, като специализирани фондове. Националният бюджет е осигурил 5% за реализиране на проекти за опазване на околната среда в област Враца. Оценката за изпълнение на приоритет 3.2. е висока.

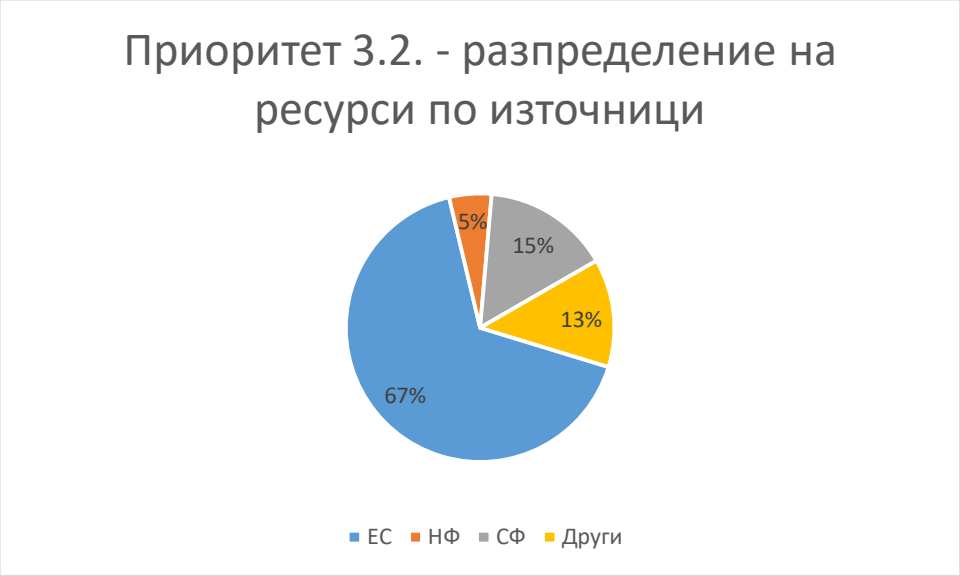

Фигура 5. 16 Приоритет 3.2. - разпределение на ресурси по източници

- ***Приоритет 3.3. Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта***

Значителни средства са привлечени и реализирани, допринасящи за Приоритет 3.3 Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта – 39 160 579 лв. Те надхвърлят индикативно предвидените ресурси към 2018 г. съгласно ОСР. 37% от привлечените средства са отчетени в община Враца, следвана от община Хайредин с 17%. Един от най-значителните като ресурси проекти, отчетен по този приоритет е „Реконструкция и рехабилитация на централен площад, паркове, обществени зелени площи и детски площадки в населените места на Община Хайредин“. Значителна част от средствата – 81%, привлечени по приоритет 3.3 са осигурени от европейски фондове. Националният и общинските бюджети са осигурили равен дял от финансирането – по 9%. 1% от средствата са осигурени от специализирани фондове като ПУДООС. Оценката за изпълнение на приоритет 3.3. е висока.

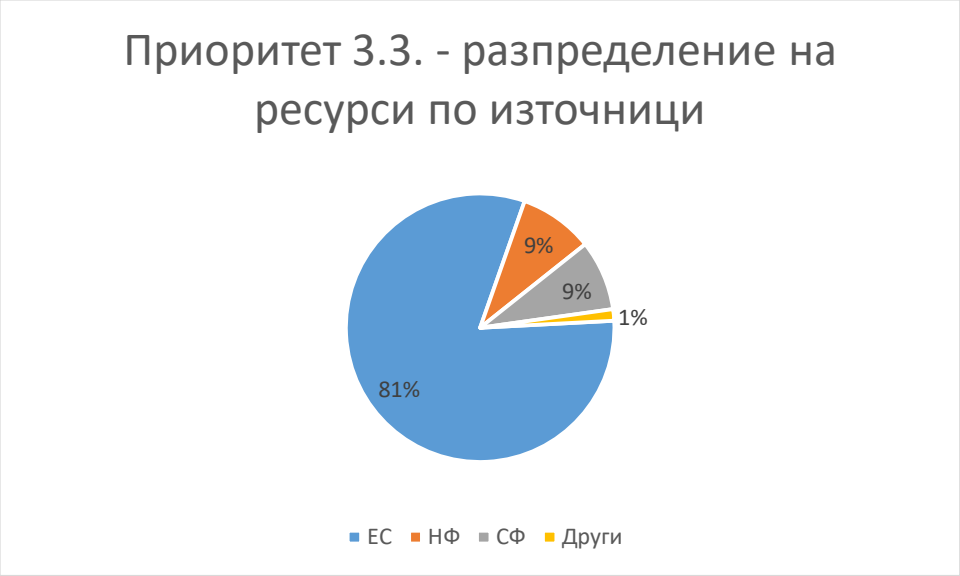

Фигура 5. 17 Приоритет 3.3. - разпределение на ресурси по източници

- ***Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество***

Най-малка част от финансовите ресурси, привлечени по тази стратегическа цел, са насочени към Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество – 1 353 430 лв. Те са значително по-малко от индикативно предвидените средства в ОСР Враца – 23 343 000 лв. По-голямата част от средствата са отчетени към проекти, реализирани на територията на община Враца. Европейското финансиране е приоритетно като източник на средствата и съставлява 78% от всички средства по приоритета. Националният бюджет е осигурил 16% от средствата, допълнени с 5% общинско съфинансиране и 1% от специализирани фондове. Оценката за изпълнение на приоритет 3.4. е ниска.

Фигура 5. 18 Приоритет 3.4. - разпределение на ресурси по източници

- ***Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени. Управление на рисковете***

Значителни средства са реализирани по Приоритет 3.5 Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени; Управление на рисковете – 23 610 434 лв. Те надхвърлят индикативно предвидените 14 005 800 лв. Над 10 млн. лв. са инвестирани чрез реализирането на проект "Център за координация и управление на действията при бедствия в трансграничната зона" от областна администрация Враца. Значителни средства са отчетени и за Отстраняване на щетите от наводненията през 2014 г. в община Враца. 54% от всички средства по този приоритет са осигурени от европейските фондове, а 35% са осигурени от специализирани фондове и финансови инструменти. 10% от реализираните средства са осигурени от националния бюджет. Близо 1% е съфинансирането от общинските бюджети. Оценката за изпълнение на приоритет 3.5 е много висока.

Фигура 5. 19 Приоритет 3.5. - разпределение на ресурси по източници

Оценката на ефективността и ефикасността на използваните ресурси при изпълнение на ОСР Враца 2014-2020 по приоритети е както следва:

- Оценката за изпълнение на приоритет 1.1. е много висока.
- Оценката за изпълнение на приоритет 1.2. е ниска.
- Оценката за изпълнение на приоритет 1.3. е ниска.
- Оценката за изпълнение на приоритет 1.4. е много висока.
- Оценката за изпълнение на приоритет 2.1. е много висока.
- Оценката за изпълнение на приоритет 2.2. е ниска.
- Оценката за изпълнение на приоритет 2.3. е ниска.
- Оценката за изпълнение на приоритет 2.4. е средна.
- Оценката за изпълнение на приоритет 3.1. е много висока.
- Оценката за изпълнение на приоритет 3.2. е висока.
- Оценката за изпълнение на приоритет 3.3. е висока.
- Оценката за изпълнение на приоритет 3.4. е ниска.
- Оценката за изпълнение на приоритет 3.5. е много висока.

Цялостната оценка относно ефективността и ефикасността на използваните ресурси при изпълнение на ОСР Враца 2014-2020 се определя като силно задоволителна. Предвид общо привлечените средства по СЦ1 спрямо индикативно предвидения бюджет, въпреки ниската оценка на два от приоритетите в нея, общата оценка се определя като висока. Направеният анализ на СЦ2 спрямо индикативно предвидения бюджет, показва същото като СЦ1, и общата оценка се определя като висока. Изпълнението на реализираните финансови средства на СЦ3 се оценява като високо и надхвърля значително индикативно заложеното в ОСР Враца.

6. Изводи и препоръки за изпълнението на документа

Екипът на „Географика“ ООД прави изводи и препоръки на база прегледа на настоящата социално-икономическа обстановка в страна и областта, вследствие на извършената оценка на степента на постигане на мерките и приоритети за развитие в ОСР 2014-2020 г. и съгласно последните промени в Закона за регионално развитие.

- ***Необходимост от промени по отношение на Стратегията за развитие на областта, които да се използват за актуализиране на ОСР за остатъка от периода до 2020 г.***

Стратегическата част на ОСР 2014-2020 г. на област Враца е разработена в контекста на актуалното социално-икономическо състояние на областта и в съответствие със стратегическата ориентация на регионалната политика в Европейския съюз и националните цели и приоритети за регионално развитие.

Визията, целите и приоритетите на Стратегията за развитие на област Враца (2014-2020) са съгласувани с Регионалния план за развитие на Северозападен район 2014-2020, Националната програма за развитие: България 2020 и отразяват изводите и препоръките, посочени в анализа на социално-икономическото развитие на Република България.

Направеният социално-икономически анализ и разработеният SWOT анализ са основа за формулирането на визията и стратегическата рамка за развитие на област Враца с хоризонт 2020 г.

Екипът на „Географика“ ООД не препоръчва промяна на стратегическата рамка за развитие на област Враца при актуализацията на документа към 2018 г.

- ***Необходими действия на административните структури и Областния съвет за развитие във връзка с по-нататъшното изпълнение на ОСР***
- ***Подобряване на действията по прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнение на заложените в ОСР (2014-2020) цели и приоритети за развитие на област Враца***

Административните структури на територията на област Враца следва да продължат да изпълняват задълженията си, съгласно ЗРР в посока изготвяне на годишни доклади за наблюдение и междинни оценка за изпълнение на съответен стратегически документ, събиране на информация и данни по заложените в документа индикатори и изготвяне на необходими справки относно извършени проекти и дейности на местно и регионално ниво.

Областният съвет за развитие следва да прегледа и приеме Актуализирания документ за изпълнение на ОСР 2014-2020 г. на област Враца.

Принципът на партньорство и информация и публичност следва да се осигурят от Областна администрация Враца чрез информиране на заинтересованите страни относно

нивото на изпълнение на ОСР 2014-2020 г. Настоящата МО и Междинния доклад за изпълнението на ОСР и тяхното последващо представяне и съгласуване са средство за изпълнение на ангажиментите на ОА Враца в тази посока.

- ***Предложени препоръки относно актуализирането на ОСР***

В съответствие с чл. 31, ал. 1 от ППЗРР ОСР 2014-2020 г. на област Враца се актуализира в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС и промени в териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа. Влезлите в сила промени в Закона за регионално развитие (обнародвани в бр. 15 на ДВ от 2016 г.) налагат актуализация на действащата ОСР. Променя се структурата на ОСР, като се разширява по обхват съгласно чл. 12, ал. 3, т. 5 и 6 от ЗРР. Също така е изменено и понятието за „район за целенасочена подкрепа“, както е посочено в чл. 6 от ЗРР.

Екипът на „Географика“ ООД препоръчва при изготвяне на Актуализирания документ за изпълнение на ОСР 2014-2020 г. на област Враца да се:

1. Актуализира съдържанието на социално-икономическия анализ с актуални към периода на разработване на актуализацията статистически данни.
2. Включи точка, в която да се определят районите за целенасочена подкрепа и да се конкретизират проекти за изпълнение.
3. Разработи точка, свързана с териториалното сътрудничество и възможностите за кандидатстване по различни програми, източници на финансиране, както и управление на проектите, като се включат нови мерки за изпълнение.
4. Част от индикаторите на ОСР не са подсигурени с актуални и достъпни източници на информация и нямат принос към ефективен мониторинг на стратегията. С оглед оставащия период на изпълнение на ОСР, а именно до края на 2020 г., екипът на „Географика“ ООД счита, че редакция и актуализация на критериите за оценка на този етап не е подходящо да се прави. В ОСР за следващия период на действие индикаторите следва да се прецизират като брой и формулировки, да се заложат базови, междинни и целеви стойности и да се обезпечат с източници на информация.

- ***Постигнат напредък по изпълнението на социално-икономическите показатели***

Въз основа на анализа на тенденциите в социално-икономическото развитие на област Враца за периода 2014-2016 г., екипът на „Географика“ ООД направи следните изводи относно първоначалните резултати от изпълнението на ОСР:

При следните показатели се наблюдава положителна промяна в стойностите за наблюдавания период:

- общ положителен ръст по отношение на доходите и средната годишна работна заплата;
- лек спад на безработицата; заетостта варира като общата тенденция е на увеличение;
- брутната добавена стойност от преработващата промишленост и селското стопанство намаляват за сметка на сектора на услугите;
- увеличение на разходите за научноизследователска и развойна дейност;
- увеличение на площите със слънчоглед;
- увеличаване на добивите от декар за всички видове селскостопански култури;
- тенденцията за увеличаване на броя на земеделските стопанства;
- нарастване на броя на нефинансовите предприятия;
- сравнително висока рентабилност на продажбите на предприятията;
- увеличаване на произведената продукция в областта;
- сравнително добро качеството на атмосферния въздух;
- намаляване на обема на образуваните отпадъци;
- повишаване свързаността с пречиствателни станции в областта;
- намаляване на дела на населението, свързано с обществена канализация без пречистване;
- покачване на разходите за опазване на околната среда и дълготрайните материални активи с екологично предназначение;
- сравнително добре развита мрежа от начални, основни, средни училища и гимназии, необходима е преориентация в професионалното образование, съответстваща на потребностите на пазара на труда;
- положителна тенденция към увеличаване на броя на завършилите висше образование и броя на студентите в областта.

При следните показатели се наблюдава отрицателна промяна на стойностите:

- тенденция на намаляване на населението;
- влошаваща се възрастова структура на населението; намаляване на населението в подтрудоспособна възраст и слабо покачване на хората в надтрудоспособна възраст;
- намаляване на раждаемостта в областта и леко покачване на смъртността;
- отрицателен естествен прираст;
- механичният прираст се запазва отрицателен;
- спад на БВП и БДС;
- тенденция на намаляване на инвестиционната активност на предприятията в областта;
- намаляване на преките чуждестранни инвестиции;

- намаляване на засетите площи с основните зърнени култури (пшеница, ечемик, царевица и рапица);
- наблюдава се увеличение на емисиите на въглероден двуокис в атмосферата и превишаване на допустимите норми при ФПЧ10.
- броят на учащите и учителите в общообразователните училища намалява;
- делът на отпадналите от основното и средното образование леко се повишава;
- разпределението на медицинския персонал по общини е неравномерно;
- културният живот се характеризира със сравнително нисък интензитет.

- ***Степен на постигане на стратегическите цели, приоритети и мерки за развитие на област Враца през периода 2014-2017 г.***

Степента на постигане на целите на ОСР на област Враца за периода 2014-2017 г. може да се оцени като средна към висока.

Стратегически цели 1 и 3 имат средно ниво на изпълнение, докато стратегическа цел 2 има високо ниво на изпълнение.

От общо 13 приоритета, заложени в стратегическата рамка за развитие на областта, 6 са с високо ниво на изпълнение, а 7 са със средно ниво на изпълнение.

- ***Ефективност и ефикасност на вложените ресурси***

Цялостната оценка относно ефективността и ефикасността на използваните ресурси при изпълнение на ОСР Враца 2014-2020 се определя като силно задоволителна. Предвид общо привлечените средства по СЦ1 спрямо индикативно предвидения бюджет, въпреки ниската оценка на два от приоритетите в нея, общата оценка се определя като висока. Направеният анализ на СЦ2 спрямо индикативно предвидения бюджет, показва същото като СЦ1, и общата оценка се определя като висока. Изпълнението на реализираните финансови средства на СЦ3 се оценява като високо и надхвърля значително индикативно заложеното в ОСР Враца.

……..

ВЕСЕЛИНА ДИМИТРОВА
УПРАВИТЕЛ НА
ГЕОГРАФИКА ООД